

A wide-angle photograph of a tulip field. The foreground is filled with rows of dark purple tulips. To the left, the field transitions into a vast expanse of light pink tulips that stretch towards the horizon. A dirt path runs along the right side of the purple tulip rows. The sky is filled with large, white and grey clouds.

Stichting

Dow

Pensioenfonds

Verslag over het boekjaar

1-1-2021 t/m 31-12-2021

Gevestigd te Terneuzen
Opgericht bij Akte d.d. 30 december 1970
(50e jaarverslag)

Stichting Dow Pensioenfonds
Postbus 48, 4530 AA Terneuzen
info@dowpensioen.nl
www.dowpensioen.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41110290

Inhoud

	Pagina
Voorwoord	5
Kerncijfers	7
Organisatie pensioenfonds	9
Verslag van het bestuur	
Het pensioenfonds	19
Financiële positie van Stichting Dow Pensioenfonds	23
Pensioenregeling 2021	26
Communicatie	28
Beleggingen	29
Uitvoeringskosten	32
Interne audit en sleutelfunctiehouder	
interne auditfunctie	40
Risicomanagement en sleutelfunctiehouder	
risico beheerfunctie	40
COVID-19	47
Verslag van de raad van toezicht	
Rapport raad van toezicht 2021	49
Reactie van het bestuur op verslag raad van toezicht	53
Verslag van het verantwoordingsorgaan	
Verslag verantwoordingsorgaan over 2021	55
Reactie van het bestuur op het verslag VO over 2021	58
Jaarrekening	
Balans per 31 december	62
Staat van baten en lasten	64
Kasstroomoverzicht	66
Waarderingsgrondslagen	67
Grondslagen voor balanswaardering	68
Grondslagen voor bepaling van het resultaat	70
Gebeurtenissen na balansdatum	73
Toelichting op de balans per 31 december	74
Toelichting op de staat van baten en lasten	81
Risicoparaagraaf	86

Overige gegevens

Bepalingen omtrent de resultaatbestemming	91
Actuariële verklaring	92
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	94

Alle bedragen in het jaarverslag moeten in duizenden euro gelezen worden (tenzij anders vermeld).

FOTO: DOW FOTOCLUB

Voorwoord

Het nieuwe pensioenstelsel komt langzaam dichterbij

Ik had gehoopt dat ik in dit voorwoord de term COVID-19 niet meer zou hoeven noemen. Helaas heeft het virus ons ook afgelopen jaar nog in zijn greep gehouden. Hopelijk heeft het u persoonlijk niet getroffen. Ons pensioenfonds heeft er in financiële zin gelukkig geen last van gehad. Verder was 2021 het jaar van een aantal belangrijke wisselingen in het bestuur. En niet te vergeten het nieuwe pensioenstelsel dat langzaam dichterbij komt.

Het belang van écht contact

We zijn inmiddels helemaal gewend aan het digitaal vergaderen met ons pensioenfonds. Maar alle beperkingen doen iets met mensen. Ook met mij. Menselijk contact biedt iets extra's. Het pensioenfondsbestuur is in de zomerperiode een paar keer fysiek bij elkaar geweest. Dat heb ik als heel waardevol ervaren. Natuurlijk hebben we daarbij alle veiligheidsregels gevolgd. Daarom hebben we er ook voor gekozen om het vieren van ons 50-jarig jubileum uit te stellen. We willen er in 2022 op gepaste wijze aandacht aan geven, samen met u.

Nieuwe inzichten

In 2021 hebben we afscheid genomen van drie bestuursleden. Carmen Floristan vulde de plek van Ahmet Gokcen op. Jan Wolter Molster werd opgevolgd door Otto Berbée. Ook Michael Merckx verliet het pensioenfondsbestuur. Zijn opvolger zijn we nog aan het inwerken. Ik wil alle oud-bestuursleden hartelijk bedanken voor alle tijd en energie die ze in ons fonds hebben gestoken. Met hun afscheid gaat veel kennis en ervaring verloren. De nieuwe bestuurders brengen nieuwe inzichten en andere perspectieven mee. Dat is goed voor ons fonds!

Wet Toekomst Pensioenen

Met een nieuwe minister van pensioen komt er meer vaart in de parlementaire besprekingen over de voorgestelde pensioen regels. We merken dat al onze deelnemersgroepen vragen stellen over de toekomst. Vooral bij de gepensioneerden is het een onderwerp dat leeft. Wij houden u zo goed mogelijk op de hoogte over alle ontwikkelingen. Hebt u vragen, dan beantwoorden we die voor zover dat nu mogelijk is.

Op dit moment zijn de werkgevers- en ondernemingsraden aan zet om een keuze te maken voor een nieuwe pensioenregeling. Als pensioenfonds staan we klaar om onze rol te nemen in de overstap naar een nieuwe pensioenregeling.

Beleggen met hart voor mens en milieu

Dow vindt maatschappelijke verantwoordelijkheid heel belangrijk en als pensioenfonds gaan we daar in mee. Daarom zijn we bezig om nieuw beleid te maken voor maatschappelijk verantwoord beleggen. De wet geeft een goed kader. Ook hier geldt: zodra we u meer concreet kunnen vertellen, doen we dat natuurlijk.

We leven mee met oorlogsslachtoffers

Wij zijn droevig en geschokt door de inval van Rusland in Oekraïne. Ons medeleven gaat uit naar alle mensen die door het oorlogsgeweld getroffen worden. Daarnaast kijken we naar de effecten van de oorlog voor onze deelnemers en ons fonds.

Ik wil graag afsluiten met te zeggen dat ik hartstikke trots ben op ons fonds. Over het algemeen is het fonds al 50 jaar lang stabiel en financieel gezond. Dat ziet u ook aan onze dekkingsgraad. Die trots deel ik graag met u. Blijf ons ook in 2022 volgen, maar hou vooral uw eigen pensioen in de gaten. Hebt u vragen? Wij staan voor u klaar.

Namens Stichting Dow Pensioenfonds,

Ed d'Hooghe, voorzitter

FOTO: DOW FOTOCLUB

Kerncijfers

Alle bedragen in het jaarverslag moeten in duizenden euro gelezen worden (tenzij anders vermeld).

	2021	2020	2019	2018	2017
Financiële gegevens					
Beleggingen					
Pensioenvermogen	3.131.766	3.137.116	2.886.053	2.505.761	2.535.444
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	-48.401	251.658	383.709	-28.162	114.886
Rendement op basis van total return	-1,5%	8,8%	15,5%	-1,0%	4,8%
Reserves					
Algemene reserve	608.100	450.047	405.398	305.779	384.539
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	2.518.086	2.680.812	2.474.221	2.193.597	2.144.262
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	5.580	6.257	6.434	6.385	6.643
Totaal technische voorzieningen	2.523.666	2.687.069	2.480.655	2.199.982	2.150.905
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers					
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	115.683	68.783	63.501	64.222	67.908
Premiebijdragen voor risico deelnemers	0	0	0	0	962
Totaal premiebijdragen van werkgevers en werknemers	115.683	68.783	63.501	64.222	68.870
Pensioenuitkeringen	70.542	67.993	65.912	64.393	61.770
Dekkingsgraad					
Actuele dekkingsgraad ¹⁾	124,1%	116,7%	116,3%	113,9%	117,9%
Beleidsdekkingsgraad	121,2%	112,1%	115,3%	117,7%	115,6%
Vereiste dekkingsgraad (o.b.v. de strategische beleggingsmix)	112,5%	112,4%	112,6%	117,1%	119,9%

1) De dekkingsgraad wordt berekend door het pensioenvermogen (totaal van de activa minus kortlopende schulden) te delen door de technische voorzieningen.

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantallen					
Actieve deelnemers	1.227	1.311	1.391	1.473	1.541
Gewezen deelnemers	1.010	1.029	1.052	1.047	1.062
Pensioengerechtigden	2.886	2.842	2.794	2.773	2.730
Totaal	5.123	5.182	5.237	5.293	5.333

FOTO: DOW FOTOCLUB

Organisatie pensioenfonds

Bestuur

Het pensioenfonds wordt bestuurd door een bestuur, dat uit 10 leden bestaat. De raad van bestuur van Dow Benelux B.V. benoemt de helft van het aantal bestuursleden (werkgeversleden). De pensioengerechtigden kiezen een evenredige vertegenwoordiging (gemaximeerd op twee zetels); vervolgens benoemt het bestuur van het pensioenfonds deze leden. Het bestuur van het pensioenfonds benoemt ook de overige werknemersleden, na bindende voordrachten door de gezamenlijke ondernemingsraden. Dat gebeurt als volgt: de ondernemingsraad van de vestiging der vennootschap te Terneuzen heeft het recht om twee personen voor te dragen voor de benoeming tot lid namens de deelnemers. De ondernemingsraad van de vestiging der vennootschap te Delfzijl en de ondernemingsraad van de vestiging der vennootschap te Terneuzen gezamenlijk zijn gerechtigd de laatste deelnemer voor te dragen. In 2021 heeft Otto Berbée, Jan Wolter Molster opgevolgd namens de pensioengerechtigden.

De samenstelling van het bestuur is als volgt:

<i>Naam</i>	<i>Functie</i>	<i>Vertegenwoordiging</i>	<i>Lid sinds</i>	<i>Geslacht</i>	<i>Ouder/jonger dan 40</i>
Dhr. Ed d'Hooghe	Voorzitter	Werkgever	2013	Man	Ouder
Dhr. Pierre Taalman	Vicevoorzitter	Werkgever	2013	Man	Ouder
Dhr. Arnd Thomas	Lid	Werkgever	2014	Man	Ouder
Dhr. Tonie Raemdonck	Lid	Werknemer	2015	Man	Ouder
Dhr. Berto Kroes	Lid	Werknemer	2015	Man	Ouder
Dhr. Ad de Kok	Lid	Pensioengerechtigde	2017	Man	Ouder
Mevr. Caroline van Eecke	Lid	Werkgever	2018	Vrouw	Ouder
Mevr. Carmen Floristan	Lid	Werkgever	2021	Vrouw	Ouder
Dhr. Otto Berbée	Lid	Pensioengerechtigde	2021	Man	Ouder

Het bestuur van de stichting heeft de dagelijkse werkzaamheden uitbesteed aan het pensioenbureau en uitvoeringsorganisaties. Het gaat dan onder andere om vermogensbeheer, pensioenadministratie en financiële administratie. Uitgangspunt is dat het bestuur – conform de eisen van de Pensioenwet – verantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken. Het bestuur heeft alleen bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het pensioenfonds. Deze zijn vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN).

Bestuursondersteuning

De volgende organen ondersteunen het bestuur van het pensioenfonds:

- Dagelijks bestuur
- Beleggingscommissie
- Communicatiecommissie
- Trainingscommissie
- Documententeam
- Sleutelfunctiehouders
- Pensioenbureau
- Raad van toezicht
- Privacy Officer
- Verantwoordingsorgaan

Hierna gaan wij nader op deze organen in.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur overlegt tweewekelijks, indien nodig vaker. Het bestaat uit Ed d'Hooghe (voorzitter) en Pierre Taalman (vicevoorzitter) en wordt ondersteund door Lars Strijdonk (manager pensioenbureau). Het dagelijks bestuur informeert het bestuur regelmatig over de besproken onderwerpen. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de besluitvorming.

Beleggingscommissie

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid. Om verzekerd te zijn van effectieve en transparante besluitvorming rondom het beleggingsbeleid en de daarbij behorende invoering, is onderstaande organisatorische en verantwoordelijkheidsstructuur van toepassing.

Het bestuur bepaalt het strategische investeringsraamwerk, met inachtneming van de verplichtingen van het pensioenfonds. Het bestuur heeft de uitvoerende taken gedelegeerd aan een beleggingscommissie.

De beleggingscommissie legt verantwoording af aan het bestuur en werkt binnen de richtlijnen van prudent person, zoals opgesteld en gepubliceerd door de wetgever. De heer Ahmet Gokcen is per 1 april 2021 afgetreden als bestuurslid en voorzitter van de beleggingscommissie. Mevrouw Carmen Floristan heeft hem opgevolgd. De Nederlandsche Bank heeft haar aanstelling goedgekeurd. De heer Jan Wolter Molster is per 17 september 2021 teruggetreden uit de beleggingscommissie.

Per 1 juni 2022 bestaat de beleggingscommissie uit:

- Mw. Carmen Floristan (voorzitter)
- Dhr. Arnd Thomas
- Dhr. Pierre Taalman
- Dhr. Lars Strijdonk (secretaris), geen stemrecht
- Dhr. Bernhard Schmid (adviseur), geen stemrecht

De heer Bernhard Schmid geeft leiding aan het fiduciair managementteam van de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds. Hij heeft een adviserende rol in de beleggingscommissie (zonder stemrecht). Dit versterkt de zuiverheid van de rolverdeling en de verantwoordelijkheden. Het zorgt ook voor voldoende afstand voor onafhankelijke en benodigde countervailing power.

De beleggingscommissie is verantwoordelijk voor het toezicht op het beheer van de beleggingen. Vanuit deze verantwoordelijkheid monitort de beleggingscommissie het beleggingsbeleid binnen het investeringsraamwerk dat het bestuur heeft opgesteld. De beleggingscommissie let in het bijzonder op het bereiken van het hoogst mogelijke investeringsrendement zonder onacceptabele risico's voor het vermogen van het pensioenfonds. De beleggingscommissie heeft in het verslagjaar vijf keer vergaderd.

In 2021 heeft de beleggingscommissie aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- de nieuwe risicobudgetteringsstudie is in februari 2021 goedgekeurd. De beleggingscommissie heeft het bestuur geadviseerd deze studie ook goed te keuren. Het beleggingsplan is hierop aangepast.
- de investment beliefs zijn na herziening met een kleine aanpassing goedgekeurd.
- het monitoren van het effect van de COVID-19-crisis op de financiële situatie van het pensioenfonds is voortgezet. De beleggingscommissie heeft deze monitoring als deel van de reguliere marktrisico update opgenomen.
- het rentmeesterschapsbeleid van de aangewezen vermogensbeheerders is herzien, net als de securitieslendinginformatie, de feedback van de prudent person vragenlijst, de investeringskosten en vergelijkingen met andere fondsen.
- ESG -ontwikkelingen zijn verder gemonitord. ESG staat voor Environmental (milieu), social (sociaal) en Governance (bestuurlijk). In dit kader heeft de beleggingscommissie:
 - o de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) herzien en besloten af te zien van het rapporteren van nadelige effecten op duurzaamheidsfactoren en -eisen. Een beslissing die is goedgekeurd door het bestuur. De ABTN is hierop aangepast.
 - o in september 2021 de oprichting van een ESG werkgroep aanbevolen aan het bestuur. De volgende personen hebben zich aangemeld voor de ESG werkgroep: Carmen Floristan (voorzitter), Pierre Taalman, Arnd Thomas, Otto Berbée en Bernhard Schmid. De ESG werkgroep heeft in november 2021 een roadmap van zes tot zeven maanden voorgesteld aan het bestuur die door het bestuur is goedgekeurd.
 - o gewerkt met Portfolio Investment om het jaarlijkse ESG onderzoek naar de vermogensbeheerders te upgraden om meer inzicht in de ESG aanpak en duidelijkheid over het ESG beleid te verkrijgen. De resultaten zijn in november 2021 aan het bestuur gepresenteerd.
 - o het bestuur geholpen een ESG trainingssessie te organiseren.
 - o de wijziging naar cash only in de CSA's (Credit Support Annexes) met banken, die de zekerheidsstelling bij de verhandelde schuldbewijzen voor derivatenswaps reguleren is goedgekeurd, met daaropvolgende vaststelling door het bestuur.
- de start van een nieuwe ALM studie is in september 2021 goedgekeurd door het bestuur. De beleggingscommissie heeft de eerste resultaten van de verkenning van vier de-risking scenario's via de asset-allocatie in november 2021 vastgesteld. Het bestuur heeft dit in december 2021 goedgekeurd.
- de herziening van het beleggingsplan voor 2022 is uitgesteld tot de ALM studie en de herziening van het beleggingsbeleid zijn voltooid. In de tussentijd is het beleggingsplan voor 2021 verlengd en blijft daarmee van toepassing in 2022.

De beleggingscommissie heeft de volgende onderwerpen geagendeerd voor 2022

- het voltooien van de ALM studie en het doen van aanbevelingen ten aanzien van acties aan het bestuur, inclusief het uitvoeren van een aanvullende risicobudgetteringsstudie. De uitkomsten worden opgenomen in de herziening van het beleggingsplan.
- het voortzetten van de monitoring van ESG ontwikkelingen en daaraan gerelateerde wet- en regelgeving. Dat doet de beleggingscommissie samen met alle overige leden van de ESG werkgroep. De commissie werkt met het bestuur aan de overeengekomen ESG roadmap. De roadmap bevat onder andere een ESG cursus, een ESG adviseringssessie met een externe adviseur en een herziening van het ESG beleid.
- het volgen van de ontwikkelingen in het kader van het nieuwe pensioenakkoord en de potentiële impact op de beleggingsportefeuille en de beleggingsstrategie van het pensioenfonds.
- Andere mogelijke onderwerpen zijn de Oekraïne-Rusland crisis, dalende aandeelkoersen en stijgende rente en energieprijzen.

Communicatiecommissie

In de beleidsdoelstelling van de communicatiecommissie staat dat de verstrekte communicatie de deelnemers in staat moet stellen om voldoende kennis over hun eigen pensioensituatie te krijgen. Nu en in de toekomst. Daarnaast is het van belang dat deelnemers kennis kunnen nemen van de positie van het pensioenfonds en de discussie over de toekomst van pensioenstelsels in Nederland. Jan Wolter Molster is per september 2021 gestopt als bestuurslid en is daarmee ook geen voorzitter meer van deze commissie. Hij is opgevolgd door Otto Berbée. Pierre Taalman heeft vanwege drukke werkzaamheden zijn lidmaatschap overgedragen aan Arnd Thomas.

De communicatiecommissie van de stichting bestaat per 1 juni 2022 uit:

- Dhr. Otto Berbée (voorzitter)
- Dhr. Ed d'Hooghe
- Dhr. Arnd Thomas
- Dhr. Tonie Raemdonck
- Dhr. Lars Strijdonk

Een verslag van de communicatiecommissie over 2021 vindt u in het hoofdstuk 'Communicatie'.

Trainingscommissie

De trainingscommissie organiseert trainingen voor bestuursleden van het pensioenfonds, het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en geselecteerde leden van het pensioenbureau. Doel van de trainingen is voldoende kennis van de volgende onderwerpen:

- relevante wet- en regelgeving;
- pensioenregelingen en -soorten;
- financieel-technische en actuariële aspecten, waaronder financiering, beleggingen, actuariële principes, en herverzekering;
- administratieve organisatie en interne controle;
- communicatie en;
- uitbesteding.

Daarnaast kan de trainingscommissie workshops organiseren om onderwerpen verder uit te werken, en direct toepasbaar te maken voor het pensioenfonds.

De trainingscommissie faciliteert de collectieve en individuele beoordeling van het bestuur en de bestuursleden. Zij heeft samen met het pensioenbureau een adviserende rol over het geven van trainingen aan individuele bestuursleden of het gehele bestuur.

De trainingscommissie is eigenaar van de geschiktheids- en competentiematrix van het bestuur. Zij bewaakt dat alle kennis en competentiecomponenten voldoende worden afgedekt door het bestuur als geheel. De trainingscommissie is ook eigenaar van de profielomschrijvingen voor bestuursleden. Het gaat dan om bestaande profielen voor een algemeen bestuurslid, een voorzitter en een lid van de beleggingscommissie.

Samen met het pensioenbureau evalueert de trainingscommissie of er voldoende opvolging gegeven wordt aan beschikbare seminars en trainingen. Michael Merckx is per 19 november 2021 gestopt als bestuurslid en is daarmee geen lid meer van deze commissie.

De trainingscommissie van de stichting bestaat per 1 juni 2022 uit:

- Dhr. Ad de Kok (voorzitter)
- Dhr. Berto Kroes
- Mevr. Caroline Van Eecke
- Dhr. Lars Strijdonk

Een verslag van de trainingscommissie over 2021 treft u aan bij het hoofdstuk 'Governance' op pagina 36 bij het onderwerp 'Deskundigheidsbevordering'.

Documententeam

Het documententeam ondersteunt het bestuur in de beoordeling van fondsdocumenten. Bij de beoordeling van de documenten verricht het documententeam een analyse op de afspraken van de werkgever en de ondernemingsraad over de arbeidsvoorwaarde pensioen. Daarnaast beoordeelt het documententeam of de documenten voldoen aan wet- en regelgeving en of zij passen in het beleid over risicomanagement van het pensioenfonds.

Het documententeam adviseert het bestuur van het pensioenfonds en heeft geen besluitvormende bevoegdheden. Het bestuur als geheel blijft altijd eindverantwoordelijk voor de te nemen besluiten.

Het documententeam van het pensioenfonds bestaat per 1 juni 2022 uit:

- Dhr. Arnd Thomas
- Dhr. Berto Kroes
- Dhr. Ad de Kok

Sleutelfunctiehouders

Het pensioenfonds heeft in lijn met Europese wetgeving IORP II (institution for occupational retirement provision) 3 sleutelfunctiehouders aangesteld:

- Dhr. Berto Kroes: sleutelfunctiehouder risico beheerfunctie
- Dhr. Marnix Ceelaert: sleutelfunctiehouder actuariële functie
- Mevr. Caroline van Eecke: sleutelfunctiehouder interne auditfunctie

Pensioenbureau

Het pensioenfonds heeft een pensioenbureau, dat uit 4 personen bestaat. Het pensioenbureau ondersteunt het bestuur en levert diensten aan alle betrokkenen en deelnemers van het pensioenfonds. Verder zorgt het voor alle secretariële, administratieve, controlerende en coördinerende activiteiten zoals beschreven in de uitbestedingsovereenkomst.

Raad van toezicht

Een raad van toezicht (RvT) oefent het intern toezicht uit van het pensioenfonds. De taken, bevoegdheden, samenstelling, benoeming en werkwijze van de RvT liggen vast in de statuten van het pensioenfonds en het reglement van de raad van toezicht.

De raad van toezicht bestaat uit:

- Dhr. Erik Klijn
- Dhr. Gerard van Harten
- Dhr. Paul de Koning

Voor het rapport van de raad van toezicht verwijzen we naar pagina 49.

De RvT houdt toezicht op het beleid van het bestuur én op de algemene gang van zaken bij het pensioenfonds. Ze is onder andere belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De RvT legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan, de werkgever én in het jaarverslag over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden.

In het geval van disfunctioneren van het bestuur meldt de RvT dit aan het verantwoordingsorgaan en aan de partijen die bevoegd zijn tot het doen van de voordrachten tot benoeming van de leden van het bestuur. Hierbij neemt de RvT een onafhankelijke positie in ten opzichte van het bestuur en het verantwoordingsorgaan. Zo heeft de RvT een permanente rol binnen het pensioenfonds.

Privacy Officer

Het bestuur heeft in 2018 op basis van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) Lars Strijdonk aangesteld als privacy officer.

De privacy officer vervult de volgende taken:

- het informeren en adviseren over verplichtingen die voortvloeien uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Uitvoeringswet AVG en andere regelgeving op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens;
- toezien op de naleving van de AVG en andere regelgeving op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens;
- toezien op de naleving en monitoring van het privacy beleid;
- adviseren, monitoren en betrokkenheid bij het beoordelen van het effect op gegevensbescherming en;
- bewaken van het gedrag en de cultuur rondom gegevensbescherming binnen het pensioenfonds.

De privacy officer heeft vastgesteld dat het pensioenfonds in 2021 heeft voldaan aan de vereisten van de AVG, de Uitvoeringswet AVG en andere regelgeving op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens. Er is in 2021 1 melding geweest van een datalek bij AZL. AZL heeft de privacy officer hierover geïnformeerd en naar aanleiding hiervan adequate interne acties genomen om dit naar de toekomst toe te voorkomen.

Op 1 januari 2020 is de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens van de Pensioenfederatie in werking getreden. Het pensioenfonds voldoet aan de vereisten van deze Gedragslijn.

Verantwoordingsorgaan

De veranderde verhouding tussen de actieve werknemers en de gepensioneerden maakt een aanpassing van het aantal leden van de gepensioneerden noodzakelijk. Die aanpassing wordt in de tweede helft van 2022 doorgevoerd.

De taken en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in de statuten van het pensioenfonds en het reglement van het verantwoordingsorgaan. Ook de samenstelling, benoeming en werkwijze van het verantwoordingsorgaan zijn hierin vastgelegd. Els van de Velde heeft zich per januari 2022 teruggetrokken uit het verantwoordingsorgaan.

Frank van der Meer is haar opgevolgd en is door het VO benoemd tot voorzitter. Ook Danielle Melis-Elferink is afgetreden, vanwege haar vertrek bij Dow. Zij is per juni 2021 opgevolgd door Kitty Dusarduijn.

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan is per 1 juni 2022 als volgt:

<i>Naam</i>	<i>Functie</i>	<i>Vertegenwoordiging</i>	<i>Lid sinds</i>	<i>Geslacht</i>	<i>Ouder/jonger dan 40</i>
Dhr. Frank van der Meer	Voorzitter	Werkgever	2021	Man	Ouder
Mevr. Kitty Dusarduijn	Secretaris	Werkgever	2021	Vrouw	Ouder
Mevr. Maril van Waes	Lid	Pensioengerechtigde	2018	Vrouw	Ouder
Dhr. Stan Bosman	Lid	Pensioengerechtigde	2015	Man	Ouder
Dhr. Mark Obrie	Lid	Werknemer	2014	Man	Ouder
Dhr. Tom Burm	Lid	Werknemer	2015	Man	Ouder

Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur – gevraagd of uit eigen beweging – over:

- het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- de vorm, inrichting en samenstelling van het intern toezicht;
- het vaststellen en wijzigen van de interne klachten- en geschillenprocedure;
- het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
- liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds;
- het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- het omzetten in een andere rechtsvorm, zoals bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
- samenvoeging van pensioenfondsen als bedoeld in de definitie van ondernemingspensioenfonds in artikel 1 Pensioenwet en;
- de premiecomponenten en de premie, alsmede de door het pensioenfonds uit te voeren haalbaarheidstoets.

Verder is het verantwoordingsorgaan bevoegd om jaarlijks een algemeen oordeel te geven over:

- het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere relevante informatie (waaronder de bevindingen van de RvT);
- het door het bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar en;
- beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben.

Voor het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid in 2021 verwijzen wij u naar pagina 55.

Uitbestede werkzaamheden

Administratie

Als administrateur voor het pensioenfonds zorgt AZL N.V. te Heerlen voor de pensioen- en deelnemersadministratie, de financiële administratie en de jaarverslaglegging.

Adviesorganisaties

De werkzaamheden inzake communicatiebeleid worden samen uitgevoerd met AZL.

De adviserend actuaire is Willis Towers Watson Netherlands B.V. te Rotterdam.

Portfolio Investments Groep

Het pensioenfonds heeft een vermogensbeheerovereenkomst en een overeenkomst inzake het dienstverleningsniveau met Dow Europe GmbH (de Portfolio Investments Groep). Deze overeenkomst geeft een mandaat aan de Portfolio Investments Groep om onder andere – binnen bandbreedtes – de tactische asset allocatie uit te voeren en voorstellen voor nieuwe vermogensbeheerders te doen aan het bestuur. Ook bereidt de Portfolio Investments Groep de analyses voor op de individuele resultaten van de vermogensbeheerders. Deze resultaten worden besproken in de beleggingscommissie.

Vermogensbeheer

De vermogensbeheerders zijn per 1 juni 2022 (niet gewijzigd ten opzichte van 2021):

- Aberdeen Asset Managers Limited
- Advent International Corporation
- Arcus Investment Ltd
- Axiom International Investors LLC
- Berenberg Bank
- Blackrock Institutional Trust Company
- Brandes International Partners, LTD
- Capital International, Inc.
- CBRE Clarion Reits
- Curzon Capital Partners III LP
- Episo Holding Luxemburg
- FOSCA &C Investments
- Global Infrastructure Partners
- Hermes Fund Managers Ltd
- Independent Franchise Partners, LLP
- LGT Group
- Mondrian Investment Partners Limited
- Morgan Stanley
- Mountgrange Investment Management LLP
- Partners Group
- Pimco Europe Ltd
- Proprium
- RREEF America LLC
- SJ Berwin LaSalle
- Western Asset Management Company

De geldmarktbeheerders zijn per 1 juni 2022 (niet gewijzigd ten opzichte van 2021):

- BNP
- Goldman Sachs

Custodian

Met Bank of New York Mellon S.A./N.V. (BNY Mellon) is een custody overeenkomst afgesloten. De voornaamste taken die BNY Mellon uitvoert zijn:

- het in bewaring houden van de activa van het pensioenfonds;
- het verstrekken van het instrument om het toezicht te houden op de ‘compliance regels van de beleggingsmandaten’. Het is de verantwoordelijkheid van de treasury compliance groep om dit op te volgen en om bij ‘overtreding van de regels’ dit onder de aandacht te brengen van de beleggingscommissie.

- het op maand- en kwartaalbasis aanleveren van een (geconsolideerd) performance rapport dat voldoet aan de te stellen eisen met betrekking tot volledigheid, consistentie en tijdigheid.

Elke maand controleert BNY Mellon de resultaten op basis van de verslagen van de vermogensbeheerders. Deze worden beoordeeld door de treasury compliance groep van Dow Europe GmbH. De treasury compliance groep rapporteert zijn bevindingen vervolgens aan het bestuur.

Sleutelfunctiehouder actuariële functie

Dhr. Marnix Ceelaert is sinds 19 april 2019 de sleutelfunctiehouder actuariële functie van het pensioenfonds.

Sleutelfunctiehouder Interne Audit (uitvoerder)

FinVision is de SFH Interne Audit uitvoerder. FinVision rapporteert aan Mevr. Caroline Van Eecke (zie verder de paragraaf 'Governance').

Compliance officer

Dhr. Harmen Pullen van maatschap TriVu is sinds 12 september 2019 de compliance officer van het pensioenfonds.

Verzekeraars

Een beperkte groep deelnemers heeft in het verleden premievrije rechten opgebouwd bij door de werkgever overgenomen bedrijven of bij hun voormalig werkgever. Het pensioenfonds keert namens de verzekeraar de pensioenen uit aan de betrokken deelnemers.

De huidige verzekeraars zijn:

- AEGON
- ASR
- Nationale-Nederlanden

Externe accountant

De controlerend accountant van het pensioenfonds is Deloitte Accountants B.V. te Breda.

Certificerend actuaris

De certificerend actuaris is Willis Towers Watson Netherlands B.V. te Eindhoven.

FOTO: DOW FOTOCLUB

Verslag van het bestuur

Het pensioenfonds

Statutaire doelstelling en profiel

Het bestuur van Stichting Dow Pensioenfonds ('het pensioenfonds') is verantwoordelijk voor het realiseren van de pensioentoezeggingen die Dow Benelux B.V., Dow Europe Holding B.V. en Dow Benelux Integrated Center B.V. (gezamenlijk 'de onderneming') hebben gedaan.

Volgens artikel 3 van de statuten is het doel van het pensioenfonds de pensioenen zeker te stellen voor (gewezen) werknemers van de onderneming en hun nabestaanden. De pensioenaanspraken worden gefinancierd met bijdragen van de onderneming en werknemers.

Daarnaast moet het bestuur conform artikel 5 van de statuten zorgdragen voor een solide wijze van belegging van de gelden van het pensioenfonds. Het bestuur heeft als primaire taak de pensioenregeling uit te voeren. Het pensioenfonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Het bestuur heeft de doelstellingen en beleidsuitgangspunten – zoals bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet – vastgesteld en vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Bij de toetsing van de opdrachtaanvaarding voor de uitvoering van de pensioenregeling, heeft het bestuur deze als uitgangspunt genomen.

De pensioenregeling voorziet voor alle deelnemers in een ouderdomspensioen, een partnerpensioen, een ANW-hiaatpensioen, een wezenpensioen, een WGA-hiaatpensioen, een WIA-excedentpensioen en een WAO-arbeidsongeschiktheidspensioen.

Het bestuur heeft geen bevoegdheid om de pensioenregeling zelfstandig te wijzigen. Wijzigingen worden doorgevoerd na overleg met – en met voorafgaande goedkeuring van – de onderneming en de ondernemingsraden. Het bestuur zorgt er voor dat het beheer gevoerd wordt volgens de ABTN van het pensioenfonds. In deze ABTN staan het te voeren beleid en de aan het bestuur ter beschikking gestelde bestuursmaatregelen beschreven. Het pensioenfonds krimpt sinds 1 januari 2014. Dit betekent dat er geen nieuwe deelnemers meer toetreden in de pensioenregeling.

Het afgezonderde stichtingskapitaal, de door de onderneming en deelnemers verrichte stortingen, ontvangsten uit herverzekering, rente en andere beleggingsopbrengsten van belegde gelden vormen de financiële middelen. Sinds 1 januari 2015 wordt de pensioentoezegging uitgevoerd op basis van een middelloonsysteem met 'limited backservice'. De deelnemers dragen een percentage van het salaris bij.

De door het bestuur aangestelde beleggingscommissie weegt, evalueert en bespreekt het beleggingsresultaat van de afzonderlijke vermogensbeheerders. De commissie is ook verantwoordelijk de voorstellen voor benoeming en/of vervanging van de vermogensbeheerders. Het bestuur beslist over de voorstellen van de beleggingscommissie.

Missie, visie, strategie en doelstellingen

Het bestuur heeft de volgende missie, visie en strategie.

Missie

Het pensioenfonds ziet het als zijn kerntaak op betrouwbare, transparante en verantwoordelijke wijze de pensioenregeling uit te voeren, zoals afgesproken in de pensioenovereenkomst. Het pensioenfonds communiceert begrijpelijk, duidelijk en relevant met iedereen die pensioen bij het pensioenfonds heeft opgebouwd én alle pensioengerechtigden.

Visie

Het pensioenfonds heeft de ambitie een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds te zijn dat zijn financiële verplichtingen en doelstellingen nu en in de toekomst waar kan maken. Het pensioenfonds zal zich continu aanpassen aan het veranderende pensioenlandschap op organisatorisch, financieel en juridisch gebied. Deze factoren in ogenschouw genomen houdt het pensioenfonds daarbij tevens rekening met zijn status als een krimpend pensioenfonds; dit heeft invloed op de risicohouding van het pensioenfonds.

Strategie

Het bestuur geeft op de volgende wijze invulling aan de realisering van zijn visie:

- een evenwichtig vormgegeven beleid op de voor het pensioenfonds geldende beleidsterreinen (onder andere beleggen, pensioenadministratie, communicatie);
- een proactieve benadering inzake het invullen van het pensioenakkoord, in een open dialoog met deelnemers en aangesloten ondernemingen;
- het integraal risicomanagement van het pensioenfonds zorgt voor een adequate wijze van het afwegen en managen van risico's;
- processen zijn effectief en efficiënt ingericht;
- processen worden op beheerste wijze doorlopen, vastgelegd en gemonitord en;
- voorlichting en informatie zijn begrijpelijk, duidelijk en relevant voor de doelgroepen.

In het licht van het krimpend karakter van het pensioenfonds (met een steeds korter wordende horizon) hanteert het fonds – in het belang van alle belanghebbenden – een duurzamer risicoprofiel.

De strategie van het pensioenfonds is uitgewerkt in plannen en nota's (fondsdocumenten), die periodiek worden herzien. Het betreft in elk geval:

- de Governance, Compliance & Risk nota;
- het geschiktheidsplan;
- het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid;
- het investeringsplan;
- het communicatiebeleidsplan en;
- de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN).

Ter ondersteuning van de missie, visie en strategie heeft het pensioenfonds kernwaarden benoemd. Deze geven onder andere de waarden weer van de mensen en de ondernemingen waarvoor het pensioenfonds mag werken.

– **Betrouwbaarheid**

De betrouwbaarheid komt onder meer tot uiting in professionele besturing en solide vermogensbeheer.

– **Beheerste procesvoering**

Processen zijn bij het pensioenfonds op een duidelijke, transparante en accurate wijze vastgelegd en worden zo uitgevoerd. Waarborging van privacy is een belangrijk onderdeel hiervan. Processen worden continu gemonitord en periodiek geëvalueerd.

– **Continuïteit**

Het pensioenfonds zorgt voor continuïteit. Zowel bij de uitvoering van de pensioenregeling voor de belanghebbenden als bij de bestuursfuncties.

– **Duidelijkheid**

Het pensioenfonds verstrekt de belanghebbenden tijdig accurate informatie. Dit geldt zowel voor communicatie over het beleid van het pensioenfonds als over de ontwikkelingen rond hun eigen pensioen.

– **Open cultuur**

Het pensioenfonds heeft een open cultuur. Er zijn korte communicatielijnen met de aangesloten werkgevers. De belanghebbenden kunnen altijd contact leggen met het bestuur en het pensioenbureau.

Doelstellingen

Bovenstaande missie, visie en strategie hebben geleid tot de volgende doelstellingen::

– **Financiële duurzaamheid**

Het beleid van het pensioenfonds is erop gericht de pensioenuitkeringen op korte en lange termijn veilig te stellen. Om dit te bewerkstelligen worden toevertrouwde middelen op een verantwoorde en prudente wijze belegd. Daarnaast zijn in de uitvoeringsovereenkomst met Dow nadere afspraken gemaakt over de financiering. Daardoor kan het pensioenfonds onder andere de lage rente en de toegenomen levensverwachting het hoofd bieden.

– **Communicatie en transparantie**

Het pensioenfonds streeft ernaar de belanghebbenden tijdig te informeren over relevante onderwerpen op pensioengebied. Het pensioenfonds heeft hiertoe een communicatiebeleidsplan opgesteld.

– **Flexibilisering: pensioen als onderdeel van de totale oudedagsvoorziening**

De pensioenregeling kent vele mogelijkheden tot flexibilisering van de uitkering, waarbij de keuze van de deelnemer centraal staat. Deze flexibiliteit is echter alleen mogelijk binnen het kader van de uitvoerbaarheid in de collectieve pensioenregeling. Het pensioenfonds communiceert hierover actief met alle belanghebbenden. Verder plaatst het pensioenfonds zijn producten en voorzieningen in het licht van het actief ouder worden en duurzame inzetbaarheid. Daarom draagt het pensioenfonds de flexibiliteit in de pensioenregeling actief uit.

– **Continue professionalisering van de organisatie**

Het pensioenfonds leeft de Code Pensioenfonds actief na. Deze code richt zich op de 3 functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen over wat het pensioenfonds gepland en gerealiseerd heeft.

Het bestuur zorgt dat de individuele bestuursleden op het juiste geschiktheidsniveau komen en blijven door (markt) ontwikkelingen proactief onder de aandacht te brengen en opleidingen te verzorgen. Het pensioenfonds zorgt verder voor de uitvoering van de pensioenregeling die binnen zijn doelstellingen past, tegen een zo gunstig mogelijke prijs-kwaliteitverhouding. Het pensioenfonds maakt waar mogelijk gebruik van de backoffice van Dow en het internationale Dow-netwerk om verdere professionalisering van het pensioenfonds te realiseren.

– **In stand houden en vergroten van het vertrouwen van de aanspraak- en pensioengerechtigden**

De aanspraak- en pensioengerechtigden hebben een groot vertrouwen in het pensioenfonds. Dit blijkt uit het laatste deelnemersonderzoek. Het bestuur beschouwt dit als een sterk punt van het pensioenfonds en ziet het als zijn taak dit vertrouwen in stand te houden dan wel verder te vergroten. Goede communicatie – duidelijk, transparant én relevant – is hierbij essentieel.

– **Toekomstbestendigheid**

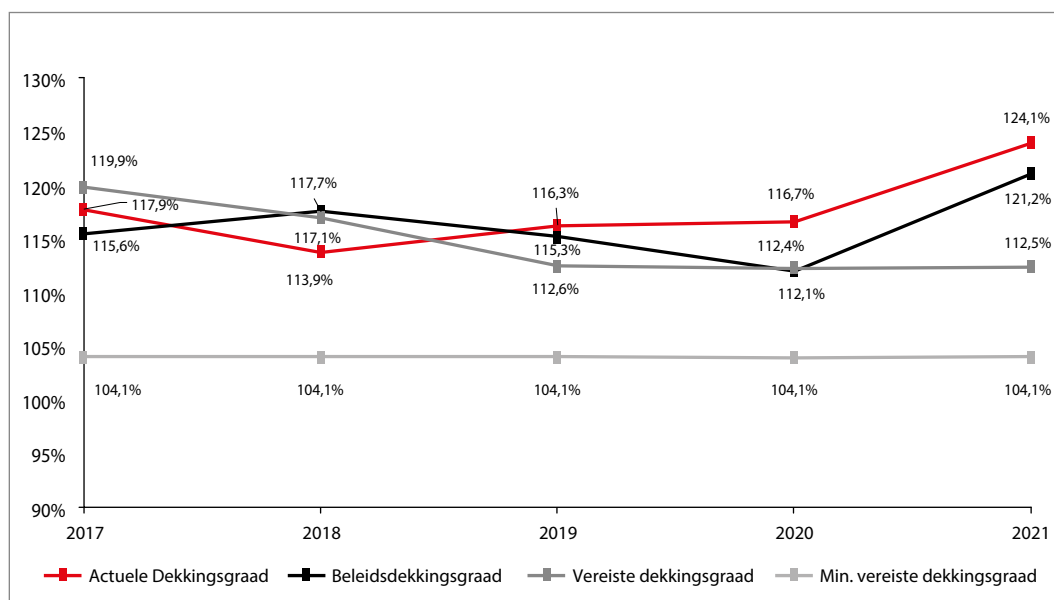
De toekomst van het Nederlands pensioenstelsel wordt steeds duidelijker. Dow Pensioenfonds heeft een commissie ingesteld om de ontwikkelingen te volgen. Het is aan de sociale partners om te besluiten over een nieuwe pensioenregeling. Waar nodig ondersteunt het bestuur de sociale partners op dit vlak. De vergrijzing van de deelnemerspopulatie van het pensioenfonds, de krimp van het aantal actieve deelnemers en de (op dit moment nog) lage rente hebben invloed op het bestuur en de inrichting van het pensioenfonds. Al deze ontwikkelingen maken het noodzakelijk de uitvoering van de pensioenregeling in eigen beheer continu te monitoren en periodiek te evalueren.

De doelstellingen zijn leidend voor de diverse commissies. De commissies rapporteren hierover in de bestuursvergaderingen, het bestuur is verantwoordelijk voor het actief opvolgen van de doelstellingen in zijn geheel.

FOTO: DOW FOTOCLUB

Financiële positie van Stichting Dow Pensioenfonds

Opmars financiële positie

EU hersteluitgaven, oplopende inflatiecijfers en verwachte rentestijgingen voor Amerika leidden ertoe dat de rente gedurende het jaar steeg en met name aandelen in ontwikkelde markten goed renderen. Als gevolg van deze ontwikkelingen en het herstel van de Covid-19 dip in het voorjaar 2020 is de actuele dekkingsgraad van het fonds gestegen van 116,7% ultimo 2020 naar 124,1% ultimo 2021, een stijging van 7,4%-punt. De introductie van de nieuwe UFR berekeningssystematiek per 1 januari 2021 zorgde er voor dat een gedeelte van deze stijging teniet werd gedaan. Door de nieuwe UFR berekeningssystematiek steeg de waarde van de verplichtingen van het fonds. De Prognosetafel AG2020 bleef ongewijzigd ondanks de Covid-pandemie en beïnvloedde de financiële ontwikkeling van het fonds niet.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad is als volgt:

Ontwikkeling dekkingsgraad (in %)

Primo

	2021	2020
Premie	-0,1%	0,0%
Uitkeringen	0,5%	0,5%
Toeslagverlening	0,0%	0,0%
Renteverandering	8,0%	- 11,8%
Overrendement	-1,2%	10,5%
Wijziging grondslagen	0,0%	2,7%
Andere oorzaken	0,2%	- 1,5%

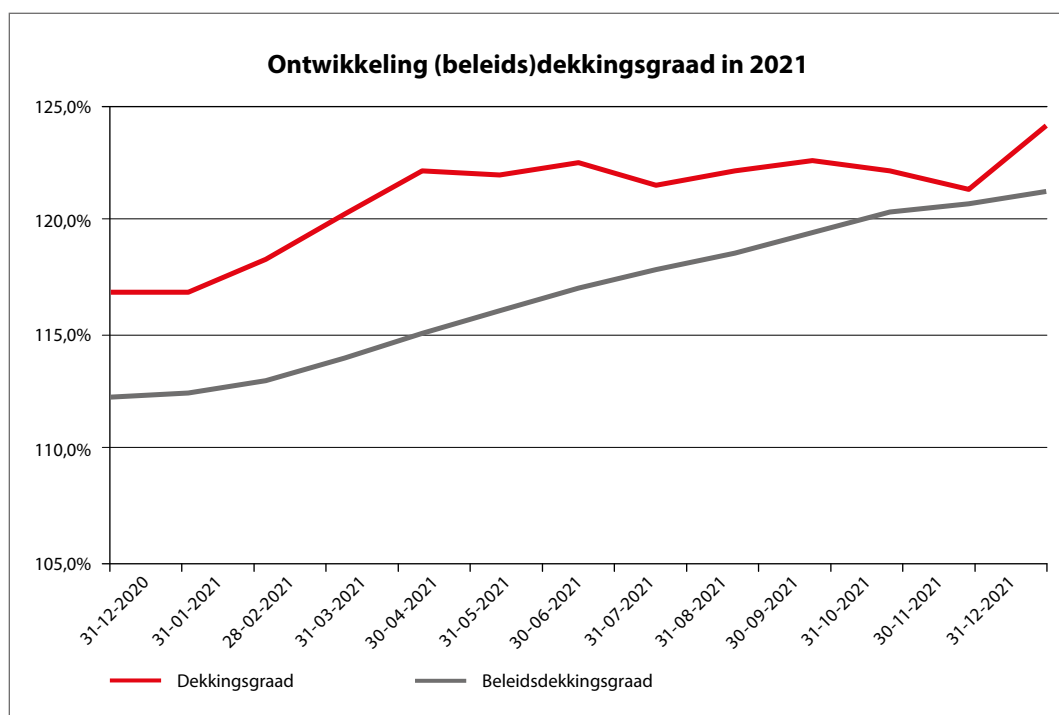
Ultimo

124,1%	116,7%
---------------	---------------

De stijging van de marktrente heeft een sterk positief effect op de dekkingsgraad. Verder hebben de negatieve beleggingsopbrengsten geleid tot een licht negatief effect op de dekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden. Daarmee is die minder afhankelijk van dagkoersen. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds was ultimo 2021 121,2% (ultimo 2020 was dit 112,1%).

De grafiek hieronder laat de ontwikkeling van de dekkingsgraden in het boekjaar 2021 zien. Hierin is zichtbaar dat de actuele dekkingsgraad in het volledige boekjaar boven de beleidsdekkingsgraad lag. De beleidsdekkingsgraad is tijdens het boekjaar zelf ook gestegen.

De dekkingsgraden ultimo jaar (op basis van de jaarrekening) hebben zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

	2021	2020	2019	2018	2017
Dekkingsgraad ultimo	124,1%	116,7%	116,3%	113,9%	117,9%
Beleidsdekkingsgraad volgens FTK	121,2%	112,1%	115,3%	117,7%	115,6%
Reële dekkingsgraad ¹⁾	98,0%	91,9%	92,8%	96,7%	94,4%

1) De reële dekkingsgraad is berekend als het quotiënt van de beleidsdekkingsgraad als hierboven beschreven en de beleidsdekkingsgraad die nodig is voor voorwaardelijke toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groei van het prijsindexcijfer. Het is wettelijk voorgeschreven dat het pensioenfonds deze dekkingsgraad aan DNB opgeeft, hoewel deze voor het pensioenfonds niet relevant is, aangezien het pensioenfonds geen enkele toeslagambitie ten uitvoering heeft. De hoogte van de bovengrens voor een volledige indexatie bedraagt per ultimo 2021 123,7%.

(Minimum) Vereist eigen vermogen

Eind 2021 was het Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV) 4,1% en het Vereist Eigen Vermogen (VEV) 12,5% van de technische voorzieningen (TV). De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds was op 31 december 2021 121,2%. Op grond van door DNB vastgestelde definities is het vermogen toereikend. Voor het oordeel over de vermogenspositie en de toereikendheid van de technische voorzieningen verwijzen wij naar het oordeel van de waarmerkend actuaire in de actuariële verklaring.

Het feitelijk aanwezig vermogen van het pensioenfonds ultimo 2021 ter grootte van € 608.100 is hoger dan het vereist vermogen ter grootte van € 316.527, waardoor op basis van het feitelijk aanwezig vermogen sprake is van een positieve reservepositie.

Toelichting reserve positie	Bedrag	In % van de TV
Aanwezig vermogen pensioenfonds	3.131.766	124,1%
Af: Technische Voorzieningen	-2.523.666	-100,0%
Af: Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV) is 4,1%	-103.707	-4,1%
Dekkingspositie	504.393	20,0%
Af: Vereist Eigen Vermogen (excl. minimaal vereist vermogen)	212.820	8,4%
Reservepositie	291.573	11,6%

Herstelplan

Omdat de beleidsdekkingsgraad per jaareinde boven het vereiste niveau lag, was een herstelplan niet aan de orde.

Haalbaarheidstoets

De beleidskeuzes die het pensioenfonds (en sociale partners) hebben gemaakt en de vastgestelde risicohouding leiden tot pensioentoezeggingen aan de deelnemers van het pensioenfonds. Het pensioenfonds is verplicht jaarlijks een haalbaarheidstoets uit te voeren, waarin het inzicht geeft of deze toezeggingen op de lange termijn kunnen worden waargemaakt. De haalbaarheidstoets toetst jaarlijks het verwachte pensioenresultaat en de relatieve afwijking van het verwachte pensioenresultaat bij een slechtweerscenario. Toetsing van de resultaten van de haalbaarheidstoets vindt plaats aan de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat en de maximale relatieve afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario. De ondergrens en de maximale relatieve afwijking zijn in 2015 bepaald en zijn vastgelegd middels de lange termijn risicohouding van het pensioenfonds.

In 2021 heeft het pensioenfonds een haalbaarheidstoets uitgevoerd op basis van de financiële positie per eind 2020. Op basis van deze toets bedroeg het verwachte pensioenresultaat 80% (d.w.z. 80% van het op basis van volledige prijsinflatie verhoogde pensioen) en de relatieve afwijking bij een slechtweerscenario 7%. Dit was hoger dan de vastgestelde ondergrens voor het pensioenresultaat (50%) resp. lager dan de maximale relatieve afwijking (40%). Hiermee werd voldaan aan de vastgestelde grenzen.

Vanwege het ontbreken van een toeslagambitie (nominaal pensioen) is de uitkomst van de haalbaarheidstoets voor het pensioenfonds niet relevant.

Bij uitvoering van een nieuwe pensioenregeling of op het moment dat zich een significante (beleids-)wijziging heeft voorgedaan voert het pensioenfonds een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets uit. Dit was bij het pensioenfonds in het verslagjaar niet aan de orde. De uitkomst van de haalbaarheidstoets 2021 is besproken met de ondernemingsraad.

Pensioenregeling 2021

De pensioenregeling is bestemd voor werknemers van de onderneming, die vóór 1 januari 2014 in dienst zijn getreden. De regeling is een middelloonregeling met 'limited backservice' voor het basissalaris en de ploegentoeslag. De werknemers betalen zelf mee aan de pensioenopbouw.

Regeling voor werknemers die voor 1 januari 2014 in dienst zijn getreden

Pensioensysteem	middelloon met limited backservice
Pensioenrichtleeftijd	67 jaar
Opbouw% ouderdomspensioen	1,738%
Opbouw% partnerpensioen	1,313%
Partnerpensioen	Opbouwbasis
Maximum salaris	€ 112.189 ¹⁾
Franchise	€ 14.544 ¹⁾
Maximum pensioengrondslag	€ 97.645 ¹⁾
Pensioenpremie	134,4% ²⁾ van pensioengrondslag

Daarnaast voert het pensioenfonds nog oude regelingen uit voor premievrije aanspraken. In deze regelingen komen geen actieve deelnemers meer voor.

VPL-regeling

VPL-regeling is de voorwaardelijke toezegging gedaan voor inhaalpensioen naar aanleiding van de afschaffing van VUT en/of prepensioen. Met de verdeling van de VPL-reserve is de VPL-regeling in het verslagjaar definitief beëindigd.

Premiebeleid

Het premiebeleid van het pensioenfonds is op basis van een zuiver kostendekkende premie. Premiebijdragen kunnen van jaar tot jaar verschillen.

Als een dekkings- of reservetekort niet binnen de wettelijke hersteltermijn is opgeheven zonder aanvullende maatregelen, worden er herstellpremies betaald zodanig dat een dekkings- of reservetekort binnen de wettelijke hersteltermijn wel is opgeheven. De aanvullende herstellpremies worden zo vastgesteld dat het herstel zo geleidelijk mogelijk tot stand komt.

Aan het eind van 2021 lag de beleidsdekkingsgraad met 121,2% meer dan 5%-punt boven het vereiste niveau van 112,5%. Op basis van de afspraken met de sponsor, zoals vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst, is daarmee voor 2022 een premiekorting van toepassing. Uitgaande van het verschil tussen de beleidsdekkingsgraad en de vereiste dekkingsgraad van 8,7%-punt resulteert voor 2022 een premiekorting die de bijdrage van de sponsor voor 2022 tot nul reduceert. Van een premieteruggave is geen sprake, op basis van de afspraken in de uitvoeringsovereenkomst en de financiële positie per jaareinde 2021 in 2022.

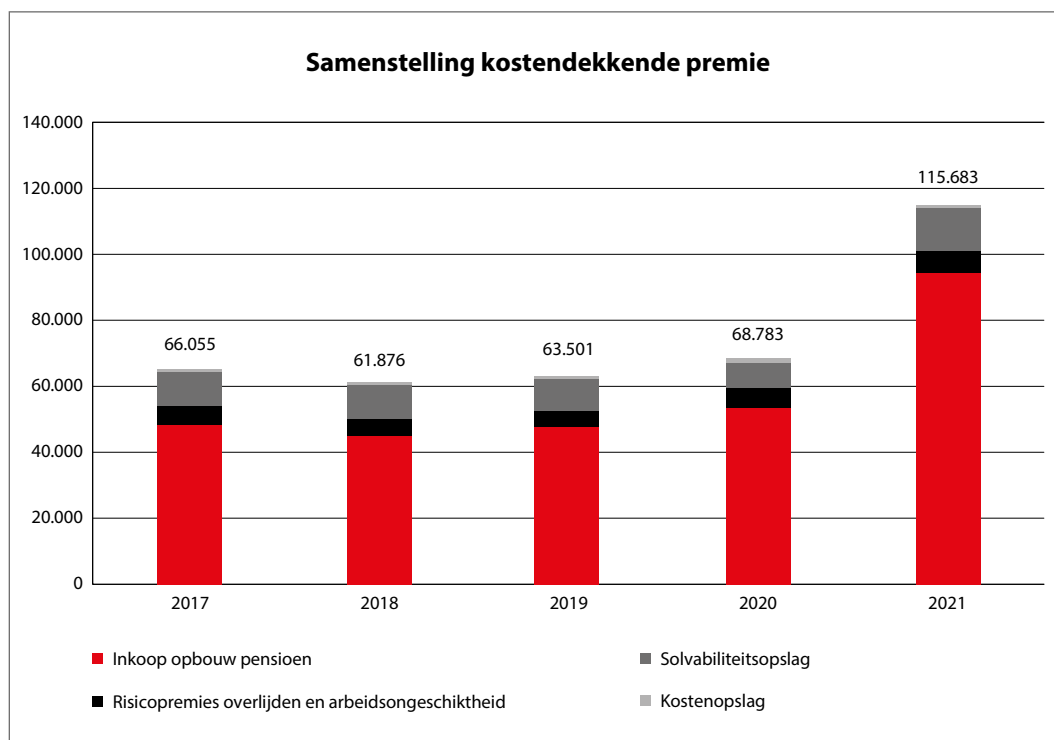
De jaarlijkse bijdrage van de deelnemer is:

- 1,82% van het pensioengevend salaris minus de ploegentoeslag en de franchise, berekend op 1 maart van het lopende jaar en;
- 6,48% van het pensioengevend salaris minus de ploegentoeslag voor zover deze uitstijgt boven viermaal de franchise, berekend op 1 maart van het lopende jaar en;
- 2,00% van de ploegentoeslag.

1) In tegenstelling tot de rest van het verslag waarin de bedragen zijn afgerond in duizenden euro's, betreft dit een exact bedrag in Euro.

2) Inclusief de premies voor de affinanciering van de VPL-regeling per 1 januari 2021. De pensioenpremie exclusief VPL premie bedraagt 83,0% van de pensioengrondslag.

Conform de ABTN is de kostendekkende premie over boekjaar 2021 vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur waarop ook de TV voor risico van het pensioenfonds wordt berekend. De kostendekkende premie bedraagt € 115.683. De opsplitsing van de kostendekkende premie wordt in de volgende grafiek weergegeven.

De zuivere kostendekkende premie en de feitelijke premie over 2021 zijn als volgt samengesteld:

	Feitelijke premie	Zuivere kostendekkende premie
Actuarieel benodigde koopsom	102.031	102.031
Opslag in stand houden vereist vermogen	12.652	12.652
Opslag voor uitvoeringskosten	1.000	1.000
	115.683	115.683

De feitelijke premie over 2021 is € 115.683. Op basis van de uitvoeringsovereenkomst is de feitelijke premie gelijk aan de kostendekkende premie. De betaalde premie over 2021 was € 119.423. Dit is hoger dan de ex-post kostendekkende premie. In de feitelijke premie wordt vervolgens rekening gehouden met een verrekening van het verschil tussen de ex-ante en ex-post premie voor de werkgever, conform artikel 5 uit de uitvoeringsovereenkomst. Dit verschil wordt verrekend met de te betalen premie in het eerste kwartaal van 2022. Deze verrekening van de premie 2021 bedraagt € 3.740. De feitelijke premie komt hierdoor uit op € 115.683, gelijk aan de kostendekkende premie. Genoemde premies zijn inclusief de premies voor de affinanciering van de VPL-regeling per 1 januari 2021.

Communicatie

De communicatiecommissie heeft in 2021 7 keer vergaderd. Belangrijke agendapunten waren het komende nieuwe pensioenstelsel en de mogelijke consequentie voor SDPF, de implementatie van een nieuwe website en de verdere digitalisering van informatieverstrekking van ons pensioenfonds aan de deelnemers. De advisering en de uitvoering van het communicatiebeleid lag in handen van de communicatieafdeling van AZL. Een ander belangrijk onderwerp was het herstel van de dekkinggraad van het fonds na de dip aan het begin van de coronapandemie.

PensioenUpdates

We brachten in 2021 3 PensioenUpdates uit. In het eerste nummer lichtte Anton van Beek (Regional President EMEA) belangrijke thema's voor Dow toe, zoals duurzaamheid en recycling van afvalstromen, als wel een eerlijke, nieuwe pensioenregeling voor de 4.000 medewerkers in Nederland. Het tweede nummer stond traditioneel in het teken van het jaarverslag van het voorgaande jaar en het herstel van de dekkinggraad. In het derde en laatste nummer werd door Marc Obrie namens de OR toegelicht wat het overleg van de sociale partners (werkgever en OR) over een nieuwe pensioenregeling inhoudt. Het motto is: "Zorgvuldigheid boven snelheid, zeker bij een nieuwe pensioenregeling".

Campagnes

Eind 2021 werd een speciale campagne gevoerd om de informatieverstrekking aan de deelnemers zoveel mogelijk te digitaliseren. Digitalisering bespaart papier en portokosten en stelt het fonds in staat sneller en uitgebreider met de deelnemers te communiceren. De informatieverstrekking aan deelnemers onder de 80 jaar is liefst zoveel mogelijk digitaal (het fonds heeft hiervoor wel een e-mailadres nodig), terwijl deelnemers van 80 jaar en ouder standaard informatie op papier krijgen, echter op hun verzoek kunnen ook zij de informatie digitaal ontvangen. Voorts doet het pensioenfonds ieder jaar mee met de jaarlijkse Pensioen3Daagse om het pensioenbewustzijn te bevorderen. Zo ook in 2021.

Website bezoek en telefonische communicatie met AZL

De website werd medio 2021 vernieuwd en opgefrist. We hebben hierover vele positieve reacties ontvangen van deelnemers. De website werd goed bezocht: en wat speciaal opviel is dat "Mijn Pensioencijfers" en "Pensioenschets" in de tweede helft van 2021 ruim twee keer zo vaak bezocht werd dan in de eerste helft van 2021. Er werden in 2021 door AZL 711 telefoontjes van deelnemers ontvangen met een gemiddelde opnamerespons van 97% en een deelnemerstevredenheidsscore van 7.9.

Uitkomsten Deelnemersonderzoek

Het pensioenfonds voert elke twee jaar een deelnemersonderzoek uit om te weten op welke punten het goed of minder goed scoort. Dit levert inzicht op dat gebruikt wordt om het communicatiebeleid verder aan te scherpen. Door het gesloten karakter van het pensioenfonds is de leeftijdscategorie 55+ oververtegenwoordigd bij de respons.

Het vertrouwen in het pensioenfonds blijkt groot te zijn. Er zijn wel zorgen, bijvoorbeeld over de gevolgen van het pensioenakkoord. We moeten hierover dus goed en duidelijk blijven communiceren. Daarnaast blijkt het taalgebruik niet altijd begrijpelijk genoeg.

Vooruitblik

In het laatste kwartaal van 2021 is gewerkt aan het actualiseren van het communicatiebeleidsplan voor de jaren 2021-2023 door het toevoegen van de volgende twee elementen: bij actieve deelnemers en slapers worden de keuzemogelijkheden rond pensionering in de doelstelling opgenomen. Bovendien wordt in de doelstelling verduidelijkt dat het bij het pensioenfonds gaat om een nominaal pensioen. Dat wil zeggen dat de uitkering niet beïnvloed wordt door de dekkinggraad en/of het rendement van het fonds.

In het communicatiejaarplan 2022 worden de volgende speerpunten genoemd:

Maak pensioen toegankelijk:

- communicatie over evt. wijzigingen in het pensioenreglement
- communicatie over wijziging pensioenstelsel en besluitvorming over een nieuwe pensioenregeling
- gebruiken van visuele hulpmiddelen in de communicatie.

Maak pensioen van mij:

- communicatie duurzaamheidsbeleid
- onderzoek segmentatiemogelijkheden
- individuele pensioengesprekken
- dienstverlening pensioenbureau en klantenservice

In 2022 staat het pensioenfonds ook uitgebreid stil bij de viering van het 50 jarig jubileum van het fonds. Dit jubileum is vorig jaar uitgesteld vanwege de coronapandemie.

Beleggingen

Terugblik op 2021

Stichting Dow Pensioenfonds heeft in 2021 een totaalrendement gerealiseerd van -1,46% ten opzichte van het benchmarkrendement. Het rendement van iedere assetklasse wordt gewogen tegen de bij de assetklasse behorende benchmark.

Het volgende overzicht toont de rendementen van de verschillende categorieën als een percentage van de beleggingsportefeuille op 31 december 2021.

	Resultaat	Benchmark
Aandelen	22,52	27,35
Europa	24,22	25,85
Wereldwijd	28,56	31,64
Opkomende markten	0,39	5,20
Alternatieve beleggingen	26,14	11,05
Vastgoed	25,14	9,73
Infrastructuur	26,11	2,42
Private equity	26,45	21,84
Obligaties	-0,61	-2,85
Resultaat afdekken valutarisico	-2,16	-1,08
Resultaat afdekken renterisico	-3,40	-6,23
Totaal rendement	-1,46	-4,45

NB: de percentages in de tabel kunnen niet worden opgeteld vanwege de verschillende onderliggende waarden.

De benchmarks voor alternatieve beleggingen zijn gebaseerd op de algemene principes voor benchmarks. Twee van de meest belangrijke van deze principes zijn dat alternatieve beleggingen te verhandelen en te repliceren zijn. De alternatieve beleggingen waarin het pensioenfonds belegt, zijn dit echter niet. Dit betekent dat er mismatches zijn tussen de onderliggende waarden van de benchmarks en de eigenlijke beleggingen. Veel van de alternatieve beleggingen beginnen aan een laatste fase. Een gevolg hiervan is dat investeringen in beursgangen en afrondingen van onderliggende projecten volatiliteit binnen de beleggingscategorieën kunnen veroorzaken. De gerealiseerde rendementen van de aandelen en obligatiecategorieën kunnen ook verschillen in vergelijking met de bijbehorende benchmarks, in verband met de selectieve strategie van de externe vermogensbeheerders.

Aandelen (exclusief derivaten) hebben een underperformance laten zien en obligaties hebben een outperformance laten zien ten opzichte van de respectievelijke benchmarks. Omdat SDPF grotere beleggingen in obligaties dan in aandelen had, heeft dit, in combinatie met de renteafdekking, geleid tot een algehele outperformance van het beleggingsplan versus de algehele benchmark. Een groot aantal beleggingen is gedaan in andere valuta dan de Euro. Als de wisselkoers verandert, heeft dit effect op de waarde in Euro's. Het verschil wordt gemitigeerd door de valuta afdekking.

De afdekking van buitenlandse valuta van geïndustrialiseerde landen tegen de Euro is bijna 100%. Het renterisico, dat wordt veroorzaakt door het feit dat het pensioenfonds de beleggingsperiode overschrijdt, is grotendeels afgedekt.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Stichting Dow Pensioenfonds gelooft dat ethiek, duurzaamheid en ondernemingsbestuur onlosmakelijk zijn verbonden met verstandig ondernemerschap. Het pensioenfonds verwacht dit ook van zijn uitbestedingspartijen, zoals externe vermogensbeheerders. De beleggingsrichtlijnen van de verschillende vermogensbeheerders benadrukken dat zij moeten voldoen aan de eisen van de Europese richtlijnen (bijvoorbeeld ten aanzien van het afstand nemen van kinderarbeid of het gebruik van clusterbommen).

Het pensioenfonds heeft in 2018 Environmental, Social & Governance¹⁾ (ESG) afwegingen aan zijn beleggingsplan toegevoegd. ESG afwegingen bevatten een grote verscheidenheid aan factoren die naast de traditionele financiële analyse in overweging moeten worden genomen in de context van het beoordelen van langetermijn investeringsrisico's als onderdeel van het beleggingsproces. Sinds 2018 is jaarlijks een enquête afgenomen onder alle vermogensbeheerders uit het beleggingsplan om de ESG voetafdruk van de beleggingen te kunnen bepalen. Het ESG beleid is in 2020 geactualiseerd, waarbij de ambitie in het beleid is opgenomen de ESG procedures voor de beleggingen van vermogensbeheerders te begrijpen en of ESG criteria deel uit maken van de beleggingsbeslissingen. ESG en duurzaam beleggen zijn onderwerpen in ontwikkeling en daarom wordt, conform het beleggingsplan, het ESG beleid jaarlijks beoordeeld en wordt minstens eenmaal per jaar een cursus over dit onderwerp voor het bestuur georganiseerd. De ESG enquête voor alle vermogensbeheerders is in 2021 uitgebreid tot 17 vragen aan alle vermogensbeheerders van het pensioenfonds om een beter en gedetailleerder begrip te verkrijgen van hun ESG aanpak bij het beheren van de vermogens van het pensioenfonds. Daarnaast heeft PIMCO (een Amerikaanse investeringsmaatschappij) in september 2021 een cursus over ESG scoring voor het bestuur van het pensioenfonds verzorgd. In september 2021 is ook een werkgroep opgericht om het ESG beleid en de ESG aanpak van het pensioenfonds meer diepgaand te beoordelen en om het bestuur van het pensioenfonds van aanbevelingen te voorzien in het kader van ESG beleid en het ESG framework.

Vooruitblik naar 2022

Een groot deel van de economische indicatoren heeft in 2021 een hoogtepunt bereikt en begon tegen het einde van 2021 en begin 2022 te vertragen. Daarnaast heeft de COVID 19 situatie, met de omikronvariant, geleid tot restricties in veel landen met afremming van de economische activiteit als gevolg. Tegelijkertijd is de inflatie gestegen, met als gevolg steeds hogere rentestijgingsverwachtingen van de Centrale Banken. Dit heeft geleid tot een negatieve start in de aandelenmarkten en oplopende obligatierendementen in 2022. De geopolitieke situatie heeft deze tendensen verergerd. Met de militaire actie van Rusland tegen Oekraïne is de onzekerheid toegenomen en hebben veel grondstofprijzen een hoogtepunt bereikt, voornamelijk die van energie, verschillende metalen en

1) Milieu, Sociaal & Bestuurlijk

voedsel. Dit leidt tot verdere inflatiedruk. De rentestijgingsverwachtingen van de Centrale Banken zijn bijgesteld om meer en snellere monetaire aanscherping mogelijk te maken dan voorheen werd verwacht. Met de voortdurende Russische invasie in Oekraïne en het feit dat er nog geen teken is dat de inflatie in 2022 een hoogtepunt heeft bereikt, blijft de geopolitieke situatie fragiel.

De reële BBP groeiverwachtingen voor 2022 zijn recentelijk naar beneden bijgesteld. De verwachte groei van de Eurozone is 3,0% in 2022, voor de Verenigde Staten is dit 4,5% en voor China 5,5%. Naar verwachting bereikt de inflatie in de eerste helft van 2022 haar hoogtepunt, waarna het inflatieniveau afneemt richting het volgende jaar. De huidige inflatieverwachtingen voor Q4 2022 zijn 4,3% voor de Eurozone, 4,4% voor de Verenigde Staten en 1,9% voor China.

Allocatie beleggingen

In de tabel hieronder staan de benchmarks voor de strategische allocatie. Deze zijn opgenomen in het beleggingsplan conform de de-risking strategie.

Vermogensclassificatie	Strategische benchmark	Met ingang van 31 januari 2022
Aandelen	19%	16,8%
Vastrentende waarden	76%	72,1%
Alternatieve beleggingen	5%	5%

Eind januari 2021 bevat de beleggingsmix van het pensioenfonds 16,8% aandelen ten opzichte van de strategische benchmark van 19%. In termen van representatie van beleggingen in aandelen wereldwijd, Europese aandelen en aandelen opkomende markten betreft het respectievelijk 12,3%, 2,2% en 2,3% ten opzichte van de respectievelijke benchmarks van 13,7%, 3,0% en 2,3%.

Het totaal van alternatieve beleggingen was 5,0% ten opzichte van de benchmark van 5,0%.

Beleggingen in vastgoed waren 1,9% ten opzichte van de benchmark van 2,2%. Beleggingen in infrastructuur waren 1,5% ten opzichte van de benchmark van 1,39% en private equity sloot op 1,5% ten opzichte van de benchmark van 1,39%.

Beleggingen in vastrentende waarden kwamen uit op een totaal van 72,1% ten opzichte van de benchmark van 76%. De kasrekening sloot op 6,1%, inclusief de zekerheidsstelling van 5,5%, welke wordt gebruikt om het tegenpartijrisico in relatie tot de renteswap af te dekken. De beschikbare operationele kasstromen kwamen per 31 januari 2021 uit op een totaal van 0,6%.

Het pensioenfonds houdt de situatie in Rusland en Oekraïne nauwlettend in de gaten. Het fonds had geen directe beleggingen in Oekraïne en had in maart 2022 ongeveer 0,10% van de totale nettovermogenswaarde belegd in Russische effecten, zowel in aandelen als obligaties. Tijdens de bestuursvergadering van maart 2022 heeft het pensioenfonds besloten geen nieuw vermogen in Rusland te beleggen. Er wordt toezicht gehouden op de situatie en de sancties; op dit moment heeft het pensioenfonds geen beleggingen die direct worden getroffen door de sancties. Russische beleggingen kunnen momenteel niet worden verkocht, omdat er geen liquiditeit is en/of omdat markten waar Russische ondernemingen handelen nog niet open zijn voor de handel.

Verzekerdenbestand

Actieve deelnemers

Het aantal deelnemers voor wie wordt bijgedragen is in het verslagjaar met 84 afgenomen van 1.311 naar 1.227. Daar zitten ook de deelnemers bij die premievrijstelling hebben verkregen wegens langdurige volledige arbeidsongeschiktheid (WAO/WIA). Ultimo 2021 kwamen 37 deelnemers (2020: 37) hiervoor in aanmerking.

Gewezen deelnemers

Bij beëindiging van de dienstbetrekking met de onderneming blijft het opgebouwde pensioenrecht door de gewezen deelnemers behouden. Op 31 december 2021 had het pensioenfonds 1.010 gewezen deelnemers.

Pensioenuitkeringen

Het totaal aantal uitkeringsgerechtigden is in het verslagjaar per saldo met 44 gestegen. Er zijn 36 personen met een niet opgevraagd pensioen, waarvan 29 ouderdomspensioen en 7 nabestaandenpensioen.

	2021	2020	Toename
Specificatie pensioengerechtigden			
Ouderdomspensioen	2.114	2.088	26
Nabestaandenpensioen	755	736	19
Wezenpensioen	17	18	-1
Totaal	2.886	2.842	44

Uitvoeringskosten

Kosten pensioenbeheer

	2021			2020		
	Pensioen-beheer	Vermogens-beheer	Totaal	Pensioen-beheer	Vermogens-beheer	Totaal
Administratiekosten	966	82	1.048	831	94	925
Accountantskosten	30	27	57	28	29	57
Kosten actuaris	298	291	589	265	258	523
Bestuurskosten	11	11	22	10	10	20
Overige kosten	130	204	334	152	160	312
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	1.435	615	2.050	1.286	551	1.837
Kosten pensioenbeheer per (actieve en pensioengerechtigde) deelnemer	€ 348,89			€ 309,66		
Kosten in % van de technische voorzieningen	0,06%			0,05%		

Om de kosten per deelnemer te berekenen is het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden (2021: 4.113, 2020: 4.153). Hiermee volgen wij de aanbeveling van de Pensioenfederatie. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee in deze berekening. Omdat het pensioenfonds krimpand is en relatief weinig deelnemers heeft om de kosten te verdelen, zijn de kosten per deelnemer hoog vergeleken met andere pensioenfondsen. Een andere manier is de kosten uitdrukken

in een percentage van de technische voorzieningen. De kosten uitgedrukt in een percentage van de technische voorzieningen zijn relatief laag in vergelijking met andere pensioenfondsen.

In 2021 zijn de pensioenbeheerkosten met 12% gestegen. Deze stijging is enerzijds te verklaren door een toename van de incidentele administratiekosten en een afname van doorbelaste kosten van de onderneming aan het pensioenfonds (sinds 2019 worden de kosten voor 65% doorbelast). Ook is er een stijging van actuariële en juridische advieskosten in vergelijking met 2020.

Een deel van de kosten pensioenbeheer kunnen toegerekend worden aan vermogensbeheer. Bijvoorbeeld de kosten actuaaris en accountant, die werkzaamheden verrichten voor vermogensbeheer en voor pensioenbeheer. In 2021 ging 30% van de totale kosten voor pensioenbeheer op aan vermogensbeheer. Dat percentage is verwerkt in de tabel hierboven. De allocatie van 30% van de totale kosten pensioenbeheer aan vermogensbeheer wordt als richtlijn gehanteerd voor de komende jaren en periodiek geëvalueerd.

Kosten vermogensbeheer

	2021	2020
Kosten vermogensbeheer	11.507	10.563
Transactiekosten	2.990	3.678
Totaal kosten vermogensbeheer, inclusief transactiekosten	14.497	14.241

	2021	2020
Gemiddeld belegd vermogen	3.138.859	3.018.053
Kosten vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,37%	0,35%
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,10%	0,12%
Totale kosten (incl. transactiekosten) in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,46%	0,47%

We kunnen de kosten van het vermogensbeheer in drie categorieën verdelen:

- De kosten zoals die in de jaarrekening zijn verwerkt. Het gaat hierbij onder andere om de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s), het bewaarloon, kosten van ondersteuning bij het vermogensbeheer, kosten accountant betreffende het vermogensbeheer en kosten met betrekking tot de beleggingsadministratie.
- De kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet verwerkt in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de jaarrekening.
- De transactiekosten.

Toelichting kostenontwikkeling vermogensbeheer

Boekjaar 2021	Management- vergoedingen	Performance- vergoedingen	Transactie kosten	Totaal
Vastgoed	381	139	329	849
Aandelen	3.643	-	478	4.121
Alternatieve beleggingen	625	2.073	74	2.772
Vastrentende waarden	3.350	-	1.802	5.152
Overige beleggingen	-	-	-	0
Kosten overlay beleggingen	-	-	307	307
	7.999	2.212	2.990	13.201
Overige kosten vermogensbeheer				681
Toerekening kosten pensioenbeheer				615
Totale kosten vermogensbeheer inclusief transactiekosten				14.497
Aansluiting tussen kostenspecificatie en jaarrekening				
Toerekening kosten pensioenbeheer				615
Kosten vermogensbeheer rechtstreeks gefactureerd aan het fonds				9.832
				10.447
Kosten rechtstreeks ten laste van beleggingsrendementen gebracht				4.050
Totale kosten vermogensbeheer inclusief transactiekosten				14.497

FOTO: DOW FOTOCLUB

Boekjaar 2020	Management- vergoedingen	Performance- vergoedingen	Transactie kosten	Totaal
Vastgoed	443	64	412	919
Aandelen	3.729	-	461	4.190
Alternatieve beleggingen	757	546	129	1.432
Vastrentende waarden	3.029	-	2.074	5.103
Kosten overlay beleggingen	-	-	602	602
	7.958	610	3.678	12.246
Overige kosten vermogensbeheer				1.444
Toerekening kosten pensioenbeheer				551
Totale kosten vermogensbeheer inclusief transactiekosten				14.241
Aansluiting tussen kostenspecificatie en jaarrekening				
Toerekening kosten pensioenbeheer				551
Kosten vermogensbeheer rechtstreeks gefactureerd aan het fonds				12.296
				12.847
Kosten rechtstreeks ten laste van beleggingsrendementen gebracht				1.394
Totale kosten vermogensbeheer inclusief transactiekosten				14.241

Toelichting kosten

De informatie waarop deze data zijn gebaseerd, is vastgelegd volgens de richtlijnen van de Pensioenfederatie. Alleen de data voor de alternatieve beleggingen zijn direct van de managers verkregen.

In 2021 namen de beheervergoedingen met ongeveer 0,5% toe ten opzichte van 2020.

De beheervergoeding voor vastrentende waarden nam met 11% toe, vanwege de grotere allocatie naar vastrentende waarden. De beheervergoeding voor aandelen daalde met 2% ten opzichte van het voorgaande jaar en de beheervergoeding voor alternatieve beleggingen daalde vergeleken met 2020 met 16%.

De transactiekosten zijn met 19% gedaald. De oorzaak van deze daling ligt in een verlaging van de operationele kosten die verband houden met vastrentende waarden en ook in de afname van beleggingen in onroerend goed en infrastructuur in de alternatieve beleggingsfondsen.

De performancefees voor vermogensbeheerders namen in 2021 met 263% toe. De performancefees voor vermogensbeheerders van alternatieve beleggingen waren in 2021 vanwege met name één fonds significant: een infrastructuurmanager die een aanzienlijke outperformance realiseerde. Het resultaat was een sterke toename van de performancefees in 2021.

Alle performancefees zijn gebaseerd op de overeenkomsten zoals die zijn opgenomen in de goedgekeurde prospectussen van de beleggingsfondsen, gebaseerd op het (verwachte) rendement boven de vaste rendementslimiet. De beleggingsfondsen

worden gemonitord door externe auditors. De hoogte van de vermogensbeheerkosten hangt af van diverse factoren. Het actieve beleggingsbeleid van het Pensioenfonds resulteert in licht hogere kosten vergeleken met een passief beleggingsbeleid. Schaalvoordelen spelen hierbij een rol. Over het algemeen zijn de kosten voor alternatieve beleggingen en aandelenbeleggingen hoger, vergeleken met beleggingen in vastrentende waarden. De vermogensbeheerkosten worden zorgvuldig beoordeeld en besproken met de Raad van Bestuur. Als de kosten worden besproken, wordt ook rekening gehouden met de alfa (rendement minus de benchmark, onder aftrek van kosten).

Governance

Bestuur

Het bestuur heeft 7 maal in 2021 vergaderd. Het bestuur heeft 3 keer met het verantwoordingsorgaan overlegd.

De belangrijkste onderwerpen die in de bestuursvergaderingen aan de orde kwamen, zijn:

- de financiële positie van het pensioenfonds;
- het onvoorwaardelijk worden van de VPL aanspraken;
- actuele ontwikkelingen in de pensioensector (waaronder nieuw pensioenakkoord);
- het pensioenbeleid (waaronder premiebeleid);
- het beleggingsbeleid (waaronder het investeringsplan, Investment Management Agreement (IMA) de-risking en ALM);
- de wijziging van fondsdocumenten, zoals de ABTN en het pensioenreglement;
- de governance, compliance en risk nota;
- het communicatiebeleid;
- het risicomanagement, met name wijzigen van de Failure Mode and Effect Analysis (FMEA) matrix;
- eigen risico beoordeling (IORP II).

Sleutelfuncties

Per 13 januari 2019 is de IORP-II richtlijn geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. De Pensioenwet verplicht een pensioenfonds te beschikken over een aantal sleutelfuncties ter ondersteuning van de governance van het fonds. Het betreft de volgende sleutelfuncties:

- een risicobeheerfunctie;
- een intern auditfunctie;
- een actuariële functie.

De risicobeheerfunctie beoordeelt, monitort en rapporteert over het risicobeheersysteem. Ook heeft de risicobeheerfunctie een initiërende en adviserende rol bij het vormgeven van het risicobeheer.

De interne auditfunctie is belast met het uitvoeren van (interne) audits binnen de bedrijfsvoering van het pensioenfonds. De belangrijkste taak van de interne auditfunctie is het periodiek evalueren van de adequaatheid en doeltreffendheid van de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de beheerste en integere bedrijfsvoering van het pensioenfonds.

De actuariële functie heeft een controlerende rol. In het kader van de actuariële functie wordt onder meer toezicht gehouden op het berekenen van de technische voorzieningen, wordt beoordeeld of de daarbij gehanteerde methodieken en onderliggende modellen, gebruikte gegevens en aannamen passend zijn en worden, waar nodig, corrigerende maatregelen voorgesteld.

IORP II maakt een onderscheid tussen de houder van een sleutelfunctie en de personele invulling van de daadwerkelijke uitvoering van de sleutelfunctie, waarbij de houder de eindverantwoordelijkheid blijft houden.

De houders van de sleutelfuncties zijn getoetst en goedgekeurd door DNB. De sleutelfunctiehouders rapporteren periodiek hun materiële bevindingen en aanbevelingen op het gebied dat onder hun verantwoordelijkheid valt aan het bestuur en aan de raad van toezicht.

Fondsdocumenten

In het verslagjaar zijn de volgende fondsdocumenten gewijzigd:

Pensioenreglement

Naar aanleiding van overleg tussen Dow als werkgever en de ondernemingsraad is een aantal wijzigingen doorgevoerd in het pensioenreglement. Dit betrof een aantal tekstuele aanpassingen. Ook zijn de gebruikelijke fiscale bedragen (onder andere franchise en pensioengevend loon) aangepast. Het meest actuele pensioenreglement is voor deelnemers beschikbaar op de website van het pensioenfonds.

Geschiktheid en evaluatie

Het geschiktheidsbeleid en het opleidingsplan zijn vastgelegd in een geschiktheidsplan. Het geschiktheidsplan is in maart 2021 geactualiseerd. Het bestuur streeft naar ten minste 2 bestuursleden met geschiktheidsniveau B (uitermate bekwaam) op de algemene deskundigheidsgebieden. In het verslagjaar is de kennismatrix en de competentiematrix actueel gemaakt. Deze zijn geëvalueerd in het bestuur, waarbij vastgesteld is dat de verschillende kennisgebieden en competenties voldoende geborgd zijn.

Deskundigheidsbevordering

Het besturen van een pensioenfonds is een grote verantwoordelijkheid. Dat vraagt om geschikte bestuurders. Geschiktheid bestaat uit deskundigheid, competenties en professioneel gedrag.

Het bestuur ziet het als zijn taak om erop toe te zien dat de bestuurders de vereiste kwaliteiten hebben. Vervolgens moeten ze deze ook onderhouden en verder ontwikkelen. Het doel is enerzijds het opfrissen van aanwezige kennis en anderzijds het uitbreiden van kennis en het op de hoogte zijn van nieuwe ontwikkelingen in pensioenland. Het bestuur zorgt er op deze manier voor dat het op de hoogte blijft van actuele ontwikkelingen op verschillende aandachtsgebieden. Tegelijkertijd blijft het aangesloten op brede maatschappelijke ontwikkelingen die van belang kunnen zijn voor de pensioenregeling en de uitvoering daarvan. Er is een budget ter beschikking voor scholing. De individuele bestuursleden kunnen voorstellen doen voor het volgen van gerichte cursussen of seminars.

Het bestuur volgde in 2021 trainingen en workshops op het gebied van Environmental, Social en Governance (ESG) en risicomanagement. Daarnaast namen meerdere bestuursleden deel aan online bijeenkomsten over het nieuwe pensioenakkoord. Een geplande workshop op dit gebied is uitgesteld totdat de wetgeving definitief is. Het bestuur leerde verder veel van actuele, themagerichte microlearnings met kennis, nieuwe inzichten, actualiteiten en opinies.

Functioneren bestuur en bestuursleden

De voorzitter is namens het bestuur het eerste aanspreekpunt voor de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan over het functioneren van bestuurders. Het bestuur van ons fonds evalueert in beginsel jaarlijks het functioneren van het bestuur als geheel en iedere twee jaar het functioneren van de individuele bestuursleden. De zelfevaluatie van het bestuur kan worden geleid door een externe partij. In ieder geval zal eenmaal per drie jaar een onafhankelijke derde partij betrokken worden bij de zelfevaluatie, de eerstvolgende keer in 2022. De voorzitter voert eenmaal per twee jaar een functioneringsgesprek met ieder bestuurslid. Deze gesprekken hebben in 2021 plaatsgevonden.

Diversiteit

In de profielschets bij een vacature wordt rekening gehouden met de diversiteit en de wens om complementair samengesteld te zijn. Diversiteit is een doel voor het pensioenfonds, maar voor het pensioenfonds is het belangrijkste dat de meest geschikte mensen een bestuurdersrol vervullen.

Beloningsbeleid

Het pensioenfonds voert een duurzaam en beheerst beloningsbeleid. De beloning staat in redelijke verhouding tot de gedragen verantwoordelijkheid, de aan de functie gestelde eisen en aan het tijdsbeslag.

Het bestuur kan kennis nemen van het beloningsbeleid van partijen aan wie taken zijn uitbesteed. Tevens zal bij uitbesteding aan een nieuwe partij concrete aandacht worden besteed aan het beloningsbeleid van de derde partij.

Gedragscode / Compliance Officer

Het bestuur hanteert een gedragscode. Jaarlijks, per vergadering, en bij uittreding bevestigen de leden van het bestuur dat zij de gedragscode hebben nageleefd. De gedragscode is in september 2020 opnieuw door het bestuur vastgesteld.

Harmen Pullen is sinds 12 september 2019 de compliance officer van het pensioenfonds. De compliance officer is onder meer belast met de controle op de naleving van de gedragscode. De compliance officer heeft een compliance rapportage over 2021 opgesteld. In deze rapportage wordt onder meer gerapporteerd over de naleving van de gedragsnormen uit de gedragscode door de verbonden personen en de aanwezigheid en de naleving van het compliance beleid van het pensioenfonds. Over 2021 heeft de compliance officer geen bijzonderheden geconstateerd.

Wet- en regelgeving

Het bestuur is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving. Het afgelopen jaar zijn er door de toezichthouders De Nederlandsche Bank N.V. en/of de Stichting Autoriteit Financiële Markten geen boetes en aanwijzingen aan het pensioenfonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder. DNB heeft het pensioenfonds niet bezocht.

Code pensioenfonds (2018)

De Code is opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid, die hiermee normen formuleren voor 'goed pensioenfondsbestuur'. Het pensioenfonds volgt de normen die zijn neergelegd in de Code waar dat mogelijk is, maar wijkt af waar dat noodzakelijk of gewenst wordt geacht. Een belangrijk principe van de Code Pensioenfonds is 'comply or explain'. Dat betekent dat waar afgeweken wordt van de Code Pensioenfonds, het pensioenfonds hierover verantwoording aflegt in het jaarverslag. Het overzicht van de Code en de normen worden op de website van het pensioenfonds gepubliceerd.

Normen uit de Code pensioenfonds waarvan door Stichting Dow Pensioenfonds is afgeweken in 2021

Op de website van het pensioenfonds is een inventarisatie van de naleving van de normen opgenomen. Hieronder worden de normen toegelicht die (nog) niet volledig worden nageleefd:

normnr	Inhoud norm	Toelichting op afwijking
28.	Het eigen functioneren is voor het bestuur een continu aandachtspunt. Het bestuur en intern toezicht evalueren jaarlijks het eigen functioneren van het orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betrekken het bestuur en het intern toezicht één keer in de drie jaar een onafhankelijke partij.	Het bestuur evalueert eenmaal per jaar het bestuur als geheel en evalueert tweejaarlijks de bestuursleden individueel in de vorm van evaluatiegesprekken. Van deze norm wordt afgeweken, nu het functioneren van de bestuursleden individueel tweejaarlijks wordt geëvalueerd. De zelfevaluatie kan worden geleid door een externe partij. In ieder geval wordt eenmaal per drie jaar een onafhankelijke partij betrokken bij de bestuursevaluatie. Hiervoor is een proces vastgelegd in het geschiktheidsplan van het pensioenfonds.
33.	In zowel het bestuur als in het verantwoordingsorgaan als in het belanghebbendenorgaan is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit binnen het bestuur te bevorderen.	Het bestuur heeft momenteel geen leden onder de 40 jaar. Ook het verantwoordingsorgaan voldoet hier niet aan. Omdat het pensioenfonds gesloten is voor nieuwe deelnemers – en inherent daaraan de gemiddelde leeftijd toeneemt – blijft het een uitdaging om invulling te geven aan deze norm. Bij het selectieproces voor nieuwe kandidaten besteedt het bestuur hier extra aandacht aan.
34.	De zittingsduur van een bestuurslid is maximaal 4 jaar. Een bestuurslid kan maximaal twee keer worden herbenoemd.	De zittingstermijn van het bestuursmandaat is maximaal 6 jaar, met maximaal 1 maal herbenoeming. De maximale zittingstermijn is 12 jaar. Wanneer een bestuurslid instapt in een volle eerste termijn van 6 jaar is één herbenoeming mogelijk met een maximale zittingstermijn van 12 jaar. Als een bestuurslid wordt vervangen gedurende een lopende termijn kan het nieuwe bestuurslid 2 maal herbenoemd worden met een maximale zittingstermijn van 12 jaar.
38.	Het bestuur en het verantwoordingsorgaan toetsen voorgedragen kandidaten mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen. Het verantwoordingsorgaan bevordert dat in de procedure de competentievisie wordt meegenomen, inclusief de diversiteitsdoelstellingen.	Het bestuur maakt de diversiteitsdoelstellingen van het pensioenfonds bekend aan de voordragende dan wel de verkiezende partij van een betreffend bestuurslid.

Klachten en geschillen

Het pensioenfonds heeft een klachten en geschillenprocedure. Deze klachten en geschillenprocedure biedt ook de mogelijkheid om een in de interne procedure genomen besluit voor te leggen aan de Ombudsman Pensioenen. Een deelnemer kan een klacht indienen als deze van mening is dat bij de uitvoering van de pensioenreglementen zijn rechten zijn geschaad. Het bestuur heeft in 2021 geen klachten ontvangen.

Interne audit en sleutelfunctiehouder interne auditfunctie

Mevrouw Van Eecke heeft als sleutelfunctiehouder de interne audits naar tevredenheid uitgevoerd, samen met sleutelfunctieuitvoerder Finvision. De eerste interne audit is gestart in het vierde kwartaal van 2020 en betrof de controle op de Master Member Data. Het proces met de verschillende stakeholders is in kaart gebracht met de in en out flows. Ook heeft de sleutelfunctiehouder aanbevelingen geformuleerd. Het bestuur heeft de resultaten van deze audit in het eerste kwartaal van 2021 besproken. Ook de raad van toezicht is hiervan op de hoogte gebracht. Eind 2021 waren 8 van de 10 aanbevelingen afgerond. De overige 2 staan op de actielijst van het bestuur voor verdere opvolging.

Later in het jaar zijn er nog 2 andere onderwerpen geauditeerd:

- 1) de investeringen met Portfolio Investments. Daarbij werden 5 aanbevelingen geformuleerd;
- 2) de financiering van de contributies en de herverzekeringen, met name de berekening daarvan.

De sleutelfunctiehouder heeft de resultaten van beide audits aan het bestuur toegelicht in februari 2022. Ze zijn eveneens aan de raad van toezicht gepresenteerd. De sleutelfunctiehouder volgt de aanbevelingen op gedurende 2022 en voert het auditplan zoals goedgekeurd door het bestuur verder uit.

Risicomanagement en sleutelfunctiehouder risico beheerfunctie

Het risicomanagement van het pensioenfonds bestaat uit een aantal onderdelen. In de ABTN zijn individuele risico's geïdentificeerd waar het pensioenfonds mee te maken heeft. Mogelijke scenario's waarbij deze risico's zich voor kunnen doen worden geanalyseerd met een zogenaamde Failure Mode and Effect Analysis (FMEA). De risicomanager onderhoudt het systeem. De sleutelfunctiehouder risicomanagement verzorgt de beoordeling.

De FMEA is uitgewerkt met de beheersmaatregelen die het betreffende risico verder beperken. De impact en kans van de scenario's worden beoordeeld met een matrix. Zo wordt een bruto risico vastgesteld. Deze wordt daarbij niet alleen vanuit een financieel en reputatieperspectief beoordeeld.

Het integraal behalen van de fondsdoelstellingen zoals vastgelegd in missie, visie, strategie en doelstellingen wordt meegenomen in de beoordeling. Na de beoordeling van risicobeperkende maatregelen wordt aangegeven hoe groot de kans is dat een scenario op tijd wordt ontdekt. Vermenigvuldiging van impact, kans en detectie geeft een Risk Priority Number (RPN). Afhankelijk van de waarde van de RPN zijn additioneel maatregelen noodzakelijk.

Uit de FMEA ontstaat een lijst met risicobeperkende maatregelen. Veel maatregelen dragen bij aan het verminderen van risico van diverse scenario's in de FMEA. De risicobeperkende maatregelen worden regelmatig beoordeeld op goede uitvoering en effectiviteit. Ze worden onderverdeeld naar type lagen van bescherming zoals vastgelegd in de IORP II richtlijn.

Onderdeel van het raamwerk is een dashboard waar de status van de belangrijkste risico's en risicobeperkende maatregelen in wordt weergegeven. Om het raamwerk te onderhouden heeft het bestuur een sleutelfunctiehouder risicobeheer en een risicomanager benoemd. De financiële en de niet-financiële risicomanager overleggen op tweewekelijkse basis om dit raamwerk verder te actualiseren. De andere bestuursleden worden in een roulatiesysteem uitgenodigd om aan dit overleg deel te nemen en bij te dragen met hun visie op risico's. Het bespreken van de risico's met de sleutelfunctiehouder risicobeheer – aan de hand van een risicodashboard – is een vast agendapunt bij iedere bestuursvergadering. Daarnaast worden beslissingen van het bestuur voorbereid met een risico analyse van de risico manager en een beoordeling door de sleutelfunctiehouder risicomanagement.

Het bestuur van SDPF heeft in 2021 een Eigen Risico Beoordeling (ERB) voltooid in lijn met de IORPII en de richtlijnen van de pensioenfederatie en de toezichthouder. Een uitgebreide review van het risicomanagementsysteem door het bestuur was onderdeel van de ERB. Een van de conclusies van de ERB was het toevoegen van bestuursleden op roulatiebasis.

Andere punten voor opvolging uit de ERB waren:

- het opnieuw afstarten van de ALM
- actualiseren van de verschillende risicocategorieën (waarbij IT expliciet wordt uitgelicht), zoals opgenomen in de GCR Nota van het fonds

Het actualiseren van de tekst van de risicohouding van het fonds zoals opgenomen in de ABTN is in lijn met de missie, visie, strategie en doelstellingen van het fonds. Het risicomanagement is anders dan voor de meeste pensioenfonds. Het pensioenfonds is krimpend. Het beleggingsrisico wordt via de-risking afgebouwd. Daarnaast is Dow als werkgever altijd bereid geweest de risico's van het pensioenfonds af te dekken met een bijstortingsverplichting. Juist daarom heeft het pensioenfonds altijd al gedaan wat artikel 102a PW vraagt: de risicohouding afstemmen met de sociale partners.

Met de werkgever is daarom opnieuw afgestemd welke risico's het beleggingsbeleid met zich mee brengt en welke aanvullende premies en – bij gunstige scenario's – premiekortingen nodig dan wel mogelijk zijn. De werkgever is nog steeds bereid deze risico's te dragen, waarbij het pensioenfonds zich uiteraard inspent om goede rendementen te halen. Ook naar aanleiding van de ERB is daarom weer een ALM studie gestart om beleggingsrisico's af te stemmen op de huidige en toekomstige situatie van het fonds. De conclusies van deze studie worden in 2022 ingevoerd met een geactualiseerd beleggingsplan.

De pensioenuitkeringen hangen niet af van het beleggingsbeleid. De resultaten van het beleggingsbeleid worden immers eerst in de dekkingsgraad opgevangen en uiteindelijk in de bijdrage van de werkgever. Het pensioenresultaat is dus in alle economische scenario's onafhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds.

Omdat er in de pensioenregeling geen toeslagbeleid of verhogingsambitie is opgenomen – en de werkgever garant staat voor voldoende vermogen voor alle (opgebouwde) pensioenen – levert de haalbaarheidstoets geen nieuwe stuurmiddelen voor de risico's van het pensioenfonds. Het bestuur houdt nauwkeurig in de gaten wat de uitwerking van het pensioenakkoord gaat betekenen voor deze situatie en heeft daarvoor een commissie benoemd.

A) Financiële risico's

De voornaamste risico's die het pensioenfonds loopt, komen voort uit de andere aard van de beleggingen dan de verplichtingen. Nog specifiekere betreft dit het aandeel beleggingen in zakelijke waarden (aandelen en alternatieve beleggingen) en de doorgaans lagere rentegevoeligheid van de bezittingen dan de verplichtingen. Daarnaast heeft het pensioenfonds een moeilijk beheersbaar risico vanuit het feit dat de disconteringsvoet voor de verplichtingen niet alleen door de markt (economie) bepaald wordt, maar ook via de zogeheten Ultimate Forward Rate (UFR) door de politiek dan wel De Nederlandsche Bank.

Het vereist eigen vermogen (VEV) geeft inzicht in de belangrijkste financiële risico's die het pensioenfonds loopt: renterisico, zakelijke waarden risico, valutarisico, kredietrisico, verzekeringstechnisch risico en risico uit hoofde van actief beheer. Het VEV is de omvang van het eigen vermogen waarover een pensioenfonds ten minste zou moeten beschikken. De hoogte van het VEV is afhankelijk van het risicoprofiel van het pensioenfonds volgend uit zijn strategisch beleggingsbeleid. Het VEV is aldus een maat voor het (strategisch) risicoprofiel van het pensioenfonds. Eind 2021 was het totale VEV 12,5% van de totale technische voorziening.

Het financiële risico van klimaatverandering is opgenomen in de FMEA.

De financiële risico's bestaan uit:

Renterisico (S1)

De rente is gestegen in 2021 (impact op de dekkingsgraad eind 2021 versus eind 2020: een stijging van 8,0%). Dit is een moeilijk te beheersen risico, vanwege de 'politieke' invloed op de UFR. Het pensioenfonds beoogt 85% van het renterisico ten opzichte van de verplichtingen af te dekken met evenwel ruimte daar omheen, om de dagelijkse variaties op te vangen en zo nodig in te kunnen spelen op een tactische afwijking van de beoogde renteafdekking. Het bestuur heeft ervoor gekozen het renterisico van de verplichtingen op marktwaarde af te dekken, gezien de 'kunstmatige' aard van de zogenaamde UFR rentecurve. Als de marktrente daalt, is de impact op de financiële positie relatief beperkt bij 85% afdekking van het renterisico. Eind 2021 is de buffer voor het renterisico (de zogenaamde S1 in het standaardformulier voor het Vereist Eigen Vermogen) 0,3% tegenover de totale buffer van 12,5%.

Marktrisico (S2)

Dit is het risico als gevolg van wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen de (handels-)portefeuille. Onderdeel van het marktrisico zijn:

Financiële markten

Dit is het risico op een waardevermindering van de totale activa als gevolg van veranderende marktomstandigheden concentratie en correlatie.

Het beleid van het bestuur aangaande dit risico wordt vastgesteld door middel van een ALM studie en Risk Budgeting studie. De beleggingsmix wordt zodanig vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. Er wordt onder andere gebruik gemaakt van spreiding over en binnen de verschillende beleggingscategorieën.

(Markt)liquiditeit

Dit betreft de mate van gevoeligheid van de activa voor marktomstandigheden die illiquiditeit teweeg kunnen brengen. Ook valt hier het risico onder dat liquiditeitstekorten kunnen optreden als gevolg van het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van de timing en de omvang van inkomende en uitgaande kasstromen.

Beide vormen van liquiditeitsrisico zijn in het beleggingsbeleid geïntegreerd en worden gemonitord door het bestuur. De in- en uitgaande kasstromen worden (zowel aan de vermogenskant als aan de verplichtingenkant) op maandbasis gemonitord. Portfolio Investments volgt namens het bestuur dagelijks de liquiditeitspositie (asset-only) op hetzelfde tijdstip dat onderpand voor de derivatenposities wordt gestort. Informatie over liquiditeitsposities wordt gedeeld met de beleggingscommissie.

Op voorhand is er elk jaar veel onzekerheid over de ontwikkeling van de aandelenbeleggingen; die onzekerheid is onlosmakelijk verbonden aan deze beleggingscategorie. Het pensioenfonds heeft een aanzienlijke tijdshorizon en kan daardoor dit risico dragen. Daarnaast wordt met spreiding naar regio, sector en manager geprobeerd voldoende diversificatie te hebben. Als een negatieve schok op zakelijke waarden (aandelen en alternatieve beleggingen) optreedt, is de impact op de financiële positie naar verwachting relatief groot.

Eind 2021 is de buffer voor het zakelijke waarden risico (de zogenaamde S2 in het standaardformulier voor het Vereist Eigen Vermogen) 8,0% tegenover de totale buffer van 12,5%.

Valutarisico (S3)

Ook op valutagebied verschilt de aard van de beleggingen en verplichtingen. Risico inschatting op dit gebied heeft ertoe geleid dat het valutarisico op ontwikkelde landen door het pensioenfonds volledig wordt afgedekt, terwijl het valutarisico op opkomende landen niet wordt afgedekt. De impact van negatieve valutaontwikkelingen op de financiële positie is relatief klein. Eind 2021 is de buffer voor

het valutarisico (de zogenaamde S3 in het standaardformularium voor het Vereist Eigen Vermogen) 1,8% tegenover de totale buffer van 12,5%.

Kredietrisico (S5)

Dit is het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen en ontvangen garanties) niet nakomt, bijvoorbeeld door faillissement of door het aan restricties onderhevig zijn van buitenlandse betalingen.

Op basis van de uitkomsten van de ALM-studie en Risk Budgeting studie wordt uiteindelijk de beleggingsmix met bandbreedtes vastgesteld. Indirect wordt met de keuze voor de invulling van de asset mix gekozen voor een bepaalde invulling van het kredietrisico. Het risico wordt beheerst door selectie van solide tegenpartijen en tegenpartijlimieten, al dan niet in combinatie met zekerheidsstellingen. Het pensioenfonds maakt geen gebruik van afdekking van dit risico door middel van derivaten. De impact van het aanwezige kredietrisico op de financiële positie is relatief beperkt. Eind 2021 is de buffer voor het kredietrisico (de zogenaamde S5 in het standaardformularium voor het Vereist Eigen Vermogen) 5,5% tegenover de totale buffer van 12,5%..

FOTO: DOW FOTOCLUB

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Dit is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen.

Eind 2021 is de buffer voor het verzekeringstechnisch risico (de zogenaamde S6 in het standaardformulier voor het Vereist Eigen Vermogen) 2,8% tegenover de totale buffer van 12,5%.

Liquiditeitsrisico (S7)

Dit is het risico dat het pensioenfonds niet over voldoende liquide middelen beschikt en niet aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. Hierdoor moeten wellicht beleggingen met verlies worden verkocht, wat een negatieve invloed heeft op de dekkingsgraad. Het fonds heeft voldoende liquide beleggingen, die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om een eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren. De buffer voor dit risico (S7) is daarom op nul gesteld.

Concentratierisico (S8)

Het concentratierisico is door de spreiding van de beleggingen niet materieel. Het pensioenfonds is niet blootgesteld aan één specifieke risicocategorie. De buffer voor dit risico (S8) is derhalve op nul gesteld.

Operationeel risico (S9)

De niet financiële risico's, waarvan het operationele risico het belangrijkste is, worden beheerst door een adequate administratieve organisatie en interne controle, het vier ogen principe, checks and balances en door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de uitvoeringsorganisatie. De buffer voor het operationeel risico (S9) is daarom op nul gesteld.

Actief Beheer (S10)

Het actief beheer risico heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de (deel)portefeuille vastgelegde benchmark.

Eind 2021 is de buffer voor het actief beheer risico (de zogenaamde S10 in het standaardformulier voor het Vereist Eigen Vermogen) 2,3%, tegenover de totale buffer van 12,5%.

Diversificatie effect

De benodigde buffer per risicocategorie is vastgesteld op basis van het afzonderlijke risico. De benodigde buffer voor alle risicocategorieën tezamen (op totaalniveau) is lager dan de som van de benodigde buffers per afzonderlijk risico. Dit komt omdat er bij de vaststelling van het vereist vermogen verondersteld wordt (conform het standaardmodel) dat de risico's onafhankelijk zijn van elkaar met uitzondering van een correlatie tussen de risico's op het gebied van rente (S1), zakelijke waarden (S2) en krediet (S5). Het verschil tussen de benodigde buffer op totaalniveau en de som van de benodigde buffers voor elk van de afzonderlijke risico's is gepresenteerd onder de term diversificatie.

Eind 2021 is het diversificatie effect 8,2% negatief tegenover de totale buffer van 12,5%.

Het bestuur en de beleggingscommissie ontvangen op kwartaalbasis een risicorapportage waarin de financiële risico's worden geëvalueerd. Deze risicorapportage wordt voorbereid door Portfolio Investments. Het bestuur van het pensioenfonds is, zonder enige uitzondering, eindverantwoordelijk voor alle pensioenfonds activiteiten, waaronder het beleggingsproces (en dus ook het risicomanagement).

B) Niet-financiële risico's

Financiële en niet-financiële risico's zijn verder uitgewerkt in de FMEA-matrix. De risico's worden periodiek geactualiseerd; mitigerende maatregelen worden gecontroleerd op correcte uitvoering. Hierbij wordt gecontroleerd of:

- de risico's nog steeds actueel zijn;
- de inschatting van de ernst van het risico en de kans dat de situatie optreedt nog correct is;
- geplande opvolgingsacties uitgevoerd zijn met het verwachte resultaat;
- er nieuwe risico's moesten worden toegevoegd;
- mitigerende maatregelen aantoonbaar uitgevoerd zijn, en daadwerkelijk invloed hebben op het geïdentificeerde risico.

Integriteitsrisico (compliance)

Dit is het risico dat de integriteit van het pensioenfonds wordt beïnvloed als gevolg van niet-integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel de leiding, in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijk en door het bestuur opgestelde normen. Onderdelen van het integriteitsrisico zijn:

- Belangenverstrengeling
 - Nevenfuncties
 - Privérelaties
 - Uitbesteding
- Corruptie
- Fraude
 - Interne fraude
 - Externe fraude
- Schending Sanctiewet
- Handel met voorkennis
- Witwassen
- Terrorisme financiering
- Cybercrime
- Maatschappelijk onbetamelijk gedrag

Voor een aantal integriteitsthema's heeft het bestuur een gedragscode opgesteld dan wel beleid vastgelegd in de governance compliance en risk nota. Een externe compliance officer ziet toe op naleving van de gedragscode van het bestuur, RvT, verantwoordingsorgaan, pensioenbureau en directeur Portfolio Investments.

Zoals hiervoor vermeld heeft het bestuur een systematische analyse van integriteitsrisico's Certified Integrated Risk Advisor (CIRA) verricht en aan de hand van deze analyse het integriteitsbeleid nader vormgegeven..

Integriteitsrisico (cultuur)

Het beleid inzake cultuur wordt vastgelegd in de governance, compliance & risk nota, met inbegrip van gedragscode en compliance beleid. Het beleid wordt gemonitord tijdens bestuursevaluaties en individuele evaluaties.

Uitbestedingsrisico

Het risico betreffende de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden.

In het kader van het uitbestedingsrisico aan externe dienstverleners wordt eind 2022 opnieuw aan de dienstverleners gevraagd om een beschrijving van de risico's voor het pensioenfonds aan te leveren als de werkzaamheden niet, niet juist, niet volledig en/of niet op tijd door hen worden verricht. De externe dienstverlener heeft hierop aangegeven de beheersmaatregelen die genomen worden om het risico te beperken of uit te sluiten.

Bij de custodian en bij de administrateur wordt dit aangevuld door de ISAE 3402 certificering en rapportage.

Environmental, Social and Governance (ESG) risico's

Het pensioenfonds heeft bij het beleggingsbeleid aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Als onderdeel daarvan houdt het beleggingsbeleid rekening met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen (E.S.G-factoren). De risico's die zijn verbonden met deze ESG-factoren worden betrokken in de risicomanagementcyclus van het pensioenfonds.

Vermogensbeheer

Bij de niet-financiële risico's gaat dit voornamelijk over veranderingen van de bedrijfsvoering bij de externe dienstverlener of de service die geleverd wordt door de externe vermogensbeheerder (performance, risico, rapportages, informatie).

Het pensioenfonds heeft een Investment Management Agreement (IMA) en Service Level Agreement (SLA) met Dow Europe GmbH (Portfolio Investments). De IMA geeft een mandaat aan Portfolio Investments om onder andere de tactische asset allocatie uit te voeren en voorstellen voor nieuwe vermogensbeheerders te doen aan het bestuur. Ook heeft het bestuur separate Investment Management Agreements met externe vermogensbeheerders afgesloten. De selectie van een externe beheerder vindt plaats op basis van vooraf vastgelegde criteria. De partijen waar zaken aan zijn uitbesteed, worden periodiek geëvalueerd (de SLA met Dow Europe GmbH wordt jaarlijks geëvalueerd). Portfolio Investments is in 2017 begonnen met het rapporteren op kwartaalbasis van Key Performance Indicators gebaseerd op de SLA. Dit is in 2021 voortgezet. Organisatiewijzigingen worden volgens de IMA gedeeld met het bestuur.

Pensioenadministratie

Dit betreft de actuele bedrijfsvoering bij de externe administrateur dan wel de service die geleverd wordt door de administrateur (performance, risico, rapportages, informatie). AZL voert de financiële verslaglegging, de pensioenadministratie en bijbehorende financiële administratie uit. Tussen het pensioenfonds en de administrateur is een uitbestedingsovereenkomst en een Service Level Agreement (SLA) afgesloten. Hierin zijn bepaalde Key Performance Indicators (KPI's) afgesproken, die op periodieke basis worden geëvalueerd. AZL beschikt over een ISAE 3402 Type II rapportage. Via SLA-rapportages krijgt het pensioenfonds duidelijkheid over de kwaliteit van de dienstverlening van AZL.

Pensioenbureau

Het pensioenbureau ondersteunt de continuïteit van de bedrijfsvoering gericht op een juiste, volledige en tijdige levering. Het gaat daarbij om een juiste en tijdige levering van enerzijds de gegevens benodigd voor de administratieve verwerking in de relatie pensioenfonds en administrateur en anderzijds voor de processen van het bestuur en de commissies.

Overige externe dienstverleners

Dit betreft de continuïteit van de bedrijfsvoering gericht op een juiste, volledige en tijdige levering. Eind 2020 is er een uitvraag geweest bij de externe dienstverleners. De resultaten van deze uitvraag werden in maart 2021 met het bestuur gedeeld. Dit heeft niet geleid tot aanvullende maatregelen. In de loop van 2022 doen we een nieuwe uitvraag.

Juridisch risico

Het juridisch risico is het risico samenhangend met (wijzigingen van en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van de rechtspositie van het pensioenfonds, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn. De maatregelen die het bestuur heeft getroffen betreffen het voorzien van actuele informatie vanuit diverse bronnen en de communicatie vanuit commissies aan het bestuur.

Voor het vaststellen van de juridische risico's zijn de volgende onderdelen van belang:

- naleving wet- en (interne)regelgeving
- contracten en aansprakelijkheid

Het bestuur vindt dat in het verleden voldoende is aangetoond dat het pensioenfonds op adequate wijze kan omgaan met veranderende wet- en regelgeving. Het bestuur analyseert op regelmatige basis of wordt voldaan aan de regelgeving. Bij iedere bestuursvergadering worden actualiteiten en ontwikkelingen relevant voor het pensioenfonds behandeld. Voor zover daar aanleiding toe is worden nieuwe risico's die hieruit voortkomen opgenomen in de FMEA. Voor zover hier opvolging noodzakelijk worden actiepunten of een plan van aanpak en verantwoordelijken toegewezen.

In een eerder stadium heeft het pensioenfonds al een analyse gemaakt van het juridisch risico. Hieruit blijkt dat de financiële impact relatief klein en beheersbaar is.

Omgevingsrisico

Omgevingsrisico is het risico als gevolg van buiten het pensioenfonds komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat.

Voor het pensioenfonds is met name de afhankelijkheid van diverse belanghebbenden hierbij van belang. De administratie, het vermogensbeheer en actuariële werkzaamheden zijn uitbesteed aan externe partijen. Hoewel dit risico moeilijk te verlagen is, kan het pensioenfonds dit risico wel beheersen. Goede monitoring van de externe partijen is noodzakelijk. Tevens is het van belang dat het bestuur regelmatig op de hoogte gehouden wordt van wijzigingen in de bedrijfsvoering bij de partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed. Aangezien de werkgever een belangrijke stakeholder is, is in de risicoanalyse daar specifiek naar gekeken. Het bestuur houdt rekening met de positie van de werkgever en houdt op regelmatige basis contact met de werkgever.

Operationeel risico

Operationeel risico is het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen, en onverwachte externe gebeurtenissen. Voor het pensioenfonds heeft het operationeel risico betrekking op de bestuursondersteuning, die wordt uitgevoerd door het pensioenbureau conform de uitbestedingsovereenkomst met als bijlage statuut van werkzaamheden.

Privacy-risico

Privacy-risico is het risico dat de verwerking van persoonsgegevens van aanspraak- en pensioengerechtigden en in voorkomende gevallen van leden van de organen van het pensioenfonds niet aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) voldoet en een kans wordt gelopen op een inbreuk op de beveiliging en een onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens. Het pensioenfonds hecht grote waarde aan het beschermen van persoonsgegevens.

Toekomstige ontwikkelingen

Door de sterk verander(en)de omstandigheden is voor het pensioenfonds nog meer nadruk op risicomanagement komen te liggen. Het pensioenfonds is gesloten voor nieuwe deelnemers, wat impact heeft op de tijdshorizon en toekomst van het pensioenfonds. De pensioenregeling is in essentie gericht op het nakomen van de nominale verplichtingen (geen indexatie-regeling). Het pensioenfonds en de stakeholders zijn zich hiervan bewust en hebben daarom beleggingsrisico's gereduceerd. Op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen blijft het bestuur nieuwe richtlijnen volgen.

COVID-19

Eind 2019 stak COVID-19 voor het eerst de kop op in China. In maart 2020 kreeg het ook stevige voet aan de grond in Europa en daarmee in Nederland. Om het virus in te dammen en de gezondheid van mensen te beschermen, hebben veel landen drastische maatregelen moeten nemen. Door de maatregelen en de hoge vaccinatiegraad zijn de maatregelen inmiddels vrijwel allemaal opgeheven. Daarmee lijkt de situatie op dit moment onder controle. Alertheid blijft van belang.

Beheersmaatregelen COVID-19

Gedurende de COVID-19-crisis voerden het DB, de beleggingscommissie en Portfolio Investments tweewekelijks overleg om de financiële situatie van het pensioenfonds te bespreken. Tijdens deze overleggen is regelmatig geëvalueerd of het bestuur aanvullende risicobeperkende maatregelen moest nemen. We besloten dat voor de korte termijn niet te doen, omdat het pensioenfonds een lange termijnstrategie heeft met zijn beleggingen. In de overleggen werd met name gefocust op de ontwikkeling van de portefeuilles in obligaties en aandelen; de rentehedge werd ook nauwlettend opgevolgd. De risicomangers hebben de impact op, en risico's van COVID-19 voor het pensioenfonds nauwlettend gevolgd met gebruik van de FMEA matrix. Daarnaast heeft het dagelijks bestuur frequent overleg gevoerd met DNB over de financiële ontwikkelingen van het pensioenfonds gedurende de COVID-19-crisis.

Oorlog Rusland – Oekraïne

In verband met het conflict tussen Rusland en Oekraïne zijn internationale sancties opgelegd aan Rusland en in toenemende mate aan Belarus. Het pensioenfonds heeft AZL gevraagd hoe de pensioenuitvoerder omgaat met het door EU ingestelde sanctiebeleid. AZL voldoet hieraan. Daarnaast heeft AZL aangegeven dat er binnen het pensioenfonds geen deelnemers woonachtig zijn in Rusland of Belarus. Ook zijn er aanvullende maatregelen getroffen om de systemen van AZL te beschermen tegen aanvallen van buitenaf. Het pensioenfonds had per 31 december een geïnvesteerd vermogen van € 2,9 miljoen in Rusland. Dat is inmiddels afgebouwd tot € 0,4 miljoen.

Vooruitblik 2022

Het bestuur blijft samen met de werkgever de ontwikkelingen op het gebied van het Pensioenakkoord volgen. Ook blijft de impact van COVID-19 en de situatie over Rusland – Oekraïne in nauwe samenwerking met Dow (Portfolio Investments) zorgvuldig gemonitord. In 2022 is de beleidsdekkingsgraad per 30 april gestegen naar 122,8% en de actuele dekkingsgraad naar 126,4%. Het vereist eigen vermogen (VEV) op basis van de strategische mix is per 31 maart 2022 gelijk aan 12,8% van de technische voorziening, ofwel de vereiste dekkingsgraad is 112,8%. Per 30 april is geen nieuwe VEV bepaald. DNB heeft in augustus 2020 besloten om de door de Commissie Parameters 2019 geadviseerde nieuwe Ultimate Forward Rate (UFR) methode vanaf 1 januari 2021 jaarlijks in vier gelijke stappen in te voeren. Voor het pensioenfonds heeft dit vanaf 2021 een negatieve impact op de dekkingsgraad als gevolg van de toename van de technische voorzieningen. Vanaf 2022 zal de nieuwe methode ook leiden tot een toename van de te betalen premie aan het fonds.

Het verslag van het bestuur is vastgesteld te Terneuzen d.d. 17 juni 2022

Het bestuur van Stichting Dow Pensioenfonds

Dhr. Ed d'Hooghe

Dhr. Arnd Thomas

Dhr. Pierre Taalman

Mevr. Carmen Floristan

Mevr. Caroline Van Eecke

Dhr. Tonie Raemdonck

Dhr. Otto Berbéé

Dhr. Berto Kroes

Dhr. Ad de Kok

Verslag van de raad van toezicht

Rapport raad van toezicht 2021

Samenstelling van de raad

Samenstelling raad van toezicht

- E.C.H. Klijn (voorzitter), met de aandachtsgebieden governance, pensioenregeling en communicatie.
- P.R.F. de Koning met de aandachtsgebieden risicomanagement en juridische zaken.
- G.A.F. van Harten, met de aandachtsgebieden vermogensbeheer en balansmanagement.

De raad van toezicht (hierna de raad) heeft in 2021 dezelfde samenstelling als in 2020. De leden van de raad zijn per 1 juli 2018 benoemd voor 4 jaar. Ieder lid van de raad stelt zich beschikbaar voor herbenoeming. Hierna wordt een rooster van aftreden opgesteld.

De taak van de raad wordt bepaald door het wettelijk kader, inclusief de Code Pensioenfondsen en de statuten en reglementen van het fonds. Bij de uitvoering van de wettelijke taken past de raad de VITP-Toezichtcode toe. Toepassing is niet wettelijk verankerd, maar wel aanbevolen door de VITP (Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector). De raad heeft een visie en werkwijze opgesteld. Deze geeft aan hoe de raad het fondsspecifieke toezicht heeft ingericht. Deze visie is geplaatst op de website van het pensioenfonds.

De raad heeft ook in 2021 weer voornamelijk digitaal moeten werken (op afstand) en dus commissievergaderingen digitaal bijgewoond. De voorzitter van het bestuur heeft maandelijks overleg met de voorzitter van de raad. De raad heeft in 2021 vijfmaal onderling vergaderd. De raad heeft eenmaal met het verantwoordingsorgaan overlegd. In 2022 zal de raad minstens tweemaal met het verantwoordingsorgaan overleg voeren. De raad heeft jaarlijks overleg met de controlerend accountant en certificerend actuaaris. Tevens heeft de raad overleg gevoerd met de sleutelfunctiehouders.

De raad stelt jaarlijks toezichtthema's vast. Voor 2021 waren dat:

- De ontwikkelingen met betrekking tot het nieuwe pensioencontract
- Het functioneren van de sleutelfunctiehouders
- Ontwikkelingen op risicomanagement
- De eigen risicobeoordeling (ERB)
- Dynamiek in bestuur en commissies.

De raad legt verantwoording af over de uitvoering van zijn taken en de uitvoering van zijn bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan. In overleg met de werkgever is de wettelijke verantwoordingsplicht aan de werkgever belegd in de verantwoording aan de (werkgeversdelegatie in) het verantwoordingsorgaan.

Naast het bijhouden van actualiteiten hebben de leden van de raad daarnaast in ook in 2021 aandacht gehad voor het onderhouden van hun deskundigheid. Door de coronacrisis werd dit voornamelijk ingevuld door het volgen van webinars en trainingen door het fonds georganiseerd. Tevens zijn er cursussen gevolgd op het gebied van risico, IT en Audit.

Toezichtthema's 2022

Naast de wettelijke aandachtsgebieden geeft de raad in 2022 specifiek aandacht aan de volgende onderwerpen:

- Verdere ontwikkelingen m.b.t. het nieuwe pensioencontract
- Het besluitvormingsproces in het bestuur met name m.b.t. de invoering van maatschappelijk verantwoord beleggen
- Communicatiebeleid
- Deskundigheidsbeleid en opleidingsplan.

De wettelijke aandachtsgebieden zijn vermeld in artikel 104 lid 2 van de Pensioenwet. Dit betreft toezicht houden op het beleid van het bestuur, de algemene gang van zaken in het pensioenfonds, adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging.

Goedgekeurde besluiten

Op grond van de Pensioenwet behoeven een aantal bestuursbesluiten de goedkeuring van de raad. De raad heeft in 2021 zijn goedkeuring verleend aan de volgende besluiten:

- De raad heeft een positief advies gegeven over de benoeming van mevrouw C. Floristan en de heer O. Berbee in het bestuur, na beoordeling van CV's en profielschetsen.
- Goedkeuring van het besluit tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2020.

De raad heeft over de vaststelling van het verslag van het bestuur en de jaarrekening over 2020 overleg gevoerd met het bestuur, de sleutelfunctiehouders, de accountant en de certificerende actuaris. Op grond hiervan heeft de raad op 16 juni 2021 het besluit tot vaststelling van het jaarverslag en de jaarrekening 2020 goedgekeurd.

Bevindingen van de raad van toezicht

De bevindingen en aanbevelingen van de raad zijn geordend naar de 8 thema's uit de Code Pensioenfondsen. Per thema zijn de omschrijving uit de Code opgenomen en de normen die ingevolge de Code voor dat thema het kader vormen waarbinnen de raad zijn toezicht uitoefent. Daarna volgen de bevindingen van de raad bij het betreffende thema. De waarnemingen worden gerelateerd aan het normenkader.

Vertrouwen waarmaken

Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen, maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.

Het bestuur heeft ook in 2021 grotendeels digitaal en/of hybride moeten vergaderen. Dit maakt het lastig om iedereen aangehaakt te houden. Het bestuur heeft, op advies van de raad, de vergaderingen van de Investment Committee (IC) en het bestuur uit elkaar gehaald en niet meer op dezelfde dag geagendeerd.

Het gaat financieel (erg) goed met het fonds. De beleidsdekkingsgraad is gestegen van 112,1% naar 121,2%. Het beleggingsbeleid van het fonds wordt consistent uitgevoerd, in lijn met de beoogde strategie van een steeds lager risicoprofiel. Beleggingsbeslissingen worden gedegen voorbereid en gedocumenteerd voorgedragen aan het bestuur. Zoals hierboven beschreven geeft de nieuwe wijze van agenderen van de verschillende vergaderingen de mogelijkheid om in het bestuur de vergaderingen van de IC nog eens goed te bespreken.

Het risicomanagement blijft zich ontwikkelen. De voorleggers¹⁾ worden steeds beter en bestuursbesluiten worden op risicogronden genomen. De sleutelfunctiehouder risicobeheer rapporteert per kwartaal aan het bestuur en de raad.

In 2021 is de eerste audit uitgevoerd. De sleutelfunctiehouder audit heeft deze audit, over de datakwaliteit van de deelnemers, gerapporteerd aan de raad.

¹⁾ Een document wat toegevoegd wordt voor bestuursbesluiten waarin de essentie van het besluit wordt weergegeven.

Verantwoordelijkheid nemen

Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Bevindingen:

Het bestuur is kritisch op zijn uitvoerders.

Na de overgang in 2020 van het communicatiebeleid naar AZL heeft hier een duidelijke kwaliteitsslag plaatsgevonden. Ook de website is vernieuwd en toegankelijker geworden.

Monitoring van dienstverleners gebeurt op continue basis: dit geldt zowel voor externe uitvoerders als het pensioenbureau. De raad heeft geadviseerd om duidelijk te maken per uitvoerder wat het gewenste kwaliteitsniveau is zodat de monitoring meer inhoud krijgt.

Integer handelen

Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance.

Bevindingen:

De raad stelt vast, dat het bestuur integriteit in alle openheid behandelt. Aan het begin van iedere vergadering worden mogelijke belangenverstrengelingen besproken. De Compliance Officer toetst achteraf.

Kwaliteit nastreven

Het fonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een lerende organisatie.

Bevindingen:

Het bestuur heeft met twee nieuwe bestuurders niet aan kwaliteit ingeboet. De nieuwe bestuurders laten zich gelden en leveren, net als de overige bestuurders, een belangrijke bijdrage in de discussies en de besluitvorming.

De deskundigheid in het bestuur wordt door middel van het organiseren van seminars op peil gehouden. Het deskundigheidsplan krijgt jaarlijks een update.

Zorgvuldig benoemen

Het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoemen en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds.

Bevindingen:

Zoals eerder beschreven heeft het bestuur twee nieuwe bestuursleden, die na een zorgvuldig proces zijn benoemd. De raad heeft de cv's getoetst aan de profielschets en heeft een gesprek gevoerd met de kandidaten.

Gepast belonen

Het fonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.

Bevindingen:

Vastgesteld kan worden dat het beloningsbeleid van het fonds voldoet aan de hiervoor gestelde criteria.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

Het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en de integriteit van de bedrijfsvoering.

Bevindingen:

De raad is autonoom in zijn handelen en in zijn taakopvatting, is onafhankelijk, professioneel-kritisch naar het bestuur en verantwoordingsorgaan, maar ook onderling.

De thema's benoemd in 2021 zijn gevolgd: de ontwikkelingen rondom het nieuwe pensioenstelsel worden door het bestuur gevolgd, maar het is wachten op definitieve wetgeving. Ontwikkelingen in het concern kunnen invloed hebben en de vraag is wat de impact hiervan is op de besluitvorming rondom het pensioenfonds en in het bijzonder het nieuwe pensioenstelsel.

Het functioneren van de sleutelfunctiehouders is nog duidelijk in ontwikkeling. 2021 was het eerste jaar van volledig functioneren van de drie houders. De sleutelfunctiehouder actuariael was al volledig actief, de sleutelfunctiehouder risicobeheer ook en de sleutelfunctiehouder interne audit is in 2021 van start gegaan. In 2022 zal de raad wederom overleg voeren met de sleutelfunctiehouders en zullen de sleutelfunctiehouders risicobeheer en interne audit rechtstreeks aan de raad gaan rapporteren.

Risicomanagement zit duidelijk in het DNA van DOW en dus ook in de uitvoering bij het pensioenfonds. De uitdaging blijft om het hele bestuur geïnvolveerd te houden, want het is een vakgebied dat zich snel ontwikkelt maar de basis vormt van het beleid van het pensioenfonds.

De eigenrisicobeoordeling is uitgevoerd en de raad heeft hier kennis van genomen en geen commentaar op.

Ook in 2021 heeft de raad (grotendeels) op afstand toezicht moeten houden. Maar de raad heeft toegang tot alle documentatie en met de contacten die er zijn tussen voorzitters en het bijwonen van vergaderingen heeft de raad voldoende zicht gehad op het functioneren van het bestuur, de beleidsmatige ontwikkelingen en de kwaliteit van de genomen besluiten. De raad heeft gezorgd voor voldoende afstand en ook voldoende betrokkenheid bij de bedrijfsvoering van het bestuur. De raad stelt vast dat er sprake is van een integere en beheerste bedrijfsvoering.

Dit jaar heeft de raad geen zelfevaluatie uitgevoerd.

De verantwoordingsdriehoek tussen bestuur, verantwoordingsorgaan en de raad is op orde. Het verantwoordingsorgaan functioneert als een zelfstandig orgaan en volgt het bestuur. Het verantwoordingsorgaan heeft, zoals eerder gemeld, één keer overleg gevoerd met de raad. Dit is een keer te weinig en zal in 2022 hersteld worden. De raad heeft met het verantwoordingsorgaan gesproken over het gevoerde beleid van het bestuur, hoe de raad dit volgt en hoe het verantwoordingsorgaan dit ook kan volgen, met inachtneming van eenieders rol.

Transparantie bevorderen

Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.

Bevindingen:

Communicatie krijgt veel aandacht van het bestuur en heeft een hoge prioriteit. Zoals hierboven al gemeld heeft de wisseling van adviseur geleid tot hogere kwaliteit. Het communicatiejaarplan is gedegen en wordt nauwkeurig opgevolgd. Het verantwoordingsorgaan geeft hier zijn goedkeuring aan en volgt het communicatiebeleid.

Terneuzen, 16 juni 2021

Erik Klijn
Gerard van Harten
Paul de Koning

Reactie van het bestuur op verslag raad van toezicht

Het bestuur heeft met belangstelling kennisgenomen van het verslag van de raad van toezicht. Het bestuur dankt de raad van toezicht voor de professionaliteit en flexibiliteit in opnieuw een jaar, waarin de Covid-19 maatregelen ervoor zorgde dat het toezicht ook in 2021 voor een groot deel op afstand heeft plaatsgevonden. Met het navolgende wenst het bestuur te reageren op de bevindingen van de raad van toezicht.

De raad van toezicht heeft de bevindingen en aanbevelingen geordend naar de 8 thema's uit de Code pensioenfondsen. In de reactie houdt het bestuur de door de raad van toezicht gehanteerde onderverdeling aan.

Vertrouwen waarmaken

Het bestuur zal de huidige lijn zo veel als mogelijk voortzetten in 2022. Daarbij zijn een open cultuur, goed voorbereide- en georganiseerde vergaderingen en hoge deskundigheid en professionaliteit van het bestuur het uitgangspunt.

Het bestuur heeft het advies van de raad van toezicht om de vergadering van de Investment Committee niet meer op dezelfde dag te agenderen als de bestuursvergadering ter harte genomen. Het bestuur is van mening dat het advies van de raad van toezicht heeft bijgedragen aan een nog meer gedegen besluitvorming ten aanzien van het vermogensbeheer.

Het bestuur onderkent met de raad van toezicht dat de ontwikkeling van het risicomanagement zich in 2021 heeft voortgezet. Mede naar aanleiding van hetgeen het bestuur uit de Eigenrisicobehoedingsbeoordeling heeft geconcludeerd, wordt er hard aan gewerkt om risicobewustzijn en -kennis bij alle bestuursleden op peil te brengen en te houden. Eén van de reeds in 2021 genomen maatregelen hiertoe is dat alle bestuursleden op roulerende wijze aansluiten bij de periodieke overleggen van de sleutelfunctiehouder en -vervuller risicobeheer. Tezamen met de verbeterde voorleggers¹⁾ zorgt dit voor een diepgaandere integratie van het risicomanagement in het besluitvormingsproces van het bestuur.

In 2022 blijft het bestuur veel aandacht besteden aan (de verdere ontwikkeling van) het risicomanagement.

Verantwoordelijkheid nemen

De continue monitoring van dienstverleners wordt door het bestuur in 2022 voortgezet en verder ontwikkeld. Daarbij zal het bestuur de huidige kritische houding handhaven en waar nodig maatregelen treffen.

Hierbij zal het bestuur bezien of er meer expliciete kaders voor het gewenste kwaliteitsniveau van dienstverleners nodig zijn. Het gewenste kwaliteitsniveau is reeds vastgelegd in de overeenkomsten (inclusief Service Level Agreements) met de externe uitbestedingspartners. De naleving hiervan wordt continu gemonitord. De monitoring van uitbestedingsrelaties en het beheersen van daaruit voortvloeiende risico's is tevens reeds onderdeel van het integraal risicomanagement.

Integer handelen

Het bestuur zal de huidige mate van aandacht voor integriteit en compliance in 2022 en verder handhaven en waar nodig verder uitbreiden. De compliance officer speelt daarbij een belangrijke rol.

Kwaliteit nastreven

Het bestuur is verheugd dat ook de raad van toezicht van mening is dat met de nieuwe bestuursleden niet aan kwaliteit is ingeboet. Het bestuur doet er al het nodige aan om blijvend aan de kwaliteits- en deskundigheidseisen te voldoen. In 2022 zal opnieuw een nieuw bestuurslid (namens de werknemers) plaats nemen in het bestuur. Het bestuur is er van overtuigd dat ook met dit nieuwe bestuurslid de kwaliteit van het bestuur op een hoog niveau blijft. Het nastreven van kwaliteit heeft voortdurend de aandacht van het bestuur. De trainingscommissie speelt daarin een belangrijke rol.

¹⁾ Een document wat toegevoegd wordt voor bestuursbesluiten waarin de essentie van het besluit wordt weergegeven.

Zorgvuldig benoemen

Het bestuur zal bij de in 2022 plaatsvindende wisseling binnen het bestuur alle zorgvuldigheid betrachten in het benoemingsproces van het nieuwe bestuurslid. Het bestuur vindt het ten eerste van belang dat de nieuwe bestuursleden bij aanvang van hun functie beschikken over de vereiste mate van geschiktheid en deskundigheid.

Gepast belonen

Het beloningsbeleid wordt periodiek herzien, waarbij het bestuur van groot belang acht dat het een verantwoord en beheerst beloningsbeleid voert, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

Het bestuur constateert met genoegen dat de raad van toezicht van mening is dat het voldoende zicht heeft gehad op alle bestuurlijke aspecten. In 2022 zal het bestuur zich inspannen om de contacten met de raad van toezicht verder te verstevigen en de raad van toezicht in staat te stellen haar taken adequaat en volledig uit te voeren.

Het bestuur onderkent met de raad van toezicht dat de rol- en het functioneren van de sleutelfunctiehouders nog in ontwikkeling is. Dit is een doorlopend proces, waarbij de sleutelfunctiehouders steeds verder in hun rol moeten groeien. In 2022 en verder zal het bestuur de verdere ontwikkeling van de rol- en het functioneren van de sleutelfunctiehouders blijvend faciliteren en er naar streven om deze rollen meer volledig te integreren in de governance van het pensioenfonds.

De raad van toezicht constateert dat het een uitdaging blijft om het gehele bestuur betrokken te houden in het risicomanagement. Het bestuur onderschrijft dit en mede naar aanleiding van de Eigenrisicobehoedeling van het bestuur heeft het bestuur actie ondernomen om de betrokkenheid en verdere ontwikkeling van alle bestuursleden op het gebied van risicomanagement te waarborgen.

De raad van toezicht heeft tot slot geconstateerd dat in 2021 één keer te weinig overleg gevoerd is tussen het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Waar nodig, zal het bestuur dit zo veel mogelijk faciliteren.

Transparantie bevorderen

Het bestuur neemt met genoegen kennis van de bevinding van de raad van toezicht dat op het gebied van communicatie een grote verbetering heeft plaatsgevonden. Het bestuur zet zich in om deze lijn in 2022 voort te zetten.

FOTO: DOW FOTOCLUB

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Verslag verantwoordingsorgaan over 2021

Het verantwoordingsorgaan beoordeelt of het bestuur voldoet aan zijn opdracht tot een evenwichtige belangenbehartiging en het voorzien in de verzekering van pensioenrechten voor de werknemers en pensioengerechtigden van de betrokken vennootschappen. Om deze taak goed uit te voeren, wil het verantwoordingsorgaan een volwaardige partner zijn voor het bestuur en voldoende countervailing power bieden.

In het verslagjaar 2021 heeft het verantwoordingsorgaan twee reguliere online vergaderingen gehad met het dagelijks bestuur en één reguliere face-to-face vergadering. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan twee keer online vergaderd met de raad van toezicht.

Om op de hoogte te blijven van zaken die spelen en goed overwogen advies te kunnen geven, is het voor het verantwoordingsorgaan belangrijk om regelmatig en vooral tijdig overleg te hebben met het dagelijks bestuur. Hierbij is het van belang dat het dagelijks bestuur het verantwoordingsorgaan actief informeert over de stand van zaken.

Ontwikkelingen binnen het verantwoordingsorgaan

Om de deskundigheid van het verantwoordingsorgaan te vergroten hebben de leden van het verantwoordingsorgaan in 2021 diverse online trainingen en webinars gevolgd, met name op het gebied van het nieuwe pensioenakkoord. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan een training gevolgd via PIMCO op het terrein van ESG. PIMCO is één van de vermogensbeheerders van Stichting Dow Pensioenfonds.

Het verantwoordingsorgaan heeft een collectieve zelfevaluatie uitgevoerd. Deze collectieve zelfevaluatie is door het verantwoordingsorgaan in haar vergadering besproken.

Gedurende 2021 heeft het verantwoordingsorgaan gewerkt aan het opstellen van zijn competentievisie. Het doel van deze competentievisie is het vaststellen van de benodigde eisen die worden gesteld aan de individuele leden en aan het verantwoordingsorgaan als geheel en het ontwikkelen en waarborgen van de geschiktheid van het verantwoordingsorgaan. Door het opstellen van deze competentievisie geeft het verantwoordingsorgaan uitvoering aan thema 5 van de Code Pensioenfondsen 2018, betreffende "zorgvuldig benoemen". Het verantwoordingsorgaan heeft zich hierbij gebaseerd op de Beleidsregel Geschiktheid 2012. De competentievisie zal in 2022 gefinaliseerd worden.

Helen Ulijn is vanaf 29 juli 2021 de persoon die het verantwoordingsorgaan ondersteunt met secretariële werkzaamheden. Kitty Dusarduijn is 16 juni 2021 toegetreden als werkgeversvertegenwoordiger en ondertekend als zodanig de notulen van het overleg tussen verantwoordingsorgaan, dagelijks bestuur en raad van toezicht.

Els van de Velde heeft zich teruggetrokken uit het verantwoordingsorgaan per 16 december 2021. Frank van der Meer heeft haar opgevolgd en is benoemd tot voorzitter.

Advies gegeven aan bestuur

Eind 2020 is het verantwoordingsorgaan om advies gevraagd met betrekking tot het communicatiebeleidsplan 2021. Het verantwoordingsorgaan heeft het communicatieplan getoetst aan het communicatiebeleid. In februari 2021 heeft het verantwoordingsorgaan een positief advies gegeven aan het dagelijks bestuur om het communicatiebeleidsplan 2021 – 2023 en het communicatiejaarplan 2021 vast te stellen. Er is daarbij opgemerkt dat het van belang blijft om de tijdigheid van de communicatie te waarborgen. Hoewel de communicatie aan AZL is uitbesteed, blijft Stichting Dow Pensioenfonds eindverantwoordelijk hiervoor. Daarnaast wordt er benadrukt dat duidelijke communicatie over de wijzigingen in het pensioenstelsel één van de aandachtspunten van het verantwoordingsorgaan is en dat dat in 2022 een aandachtspunt zal blijven.

In januari 2021 heeft het verantwoordingsorgaan een positief advies uitgebracht aan het bestuur om de jaarpremie 2021 vast te stellen op basis van de voorgestelde berekening van Willis Towers Watson.

Jaarplan 2021

In 2021 heeft het verantwoordingsorgaan speciaal aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- Gevolgen pensioenakkoord.
- Uitvoering communicatiebeleid.
- Monitoren functioneren AZL.

Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan regelmatig aandacht gevraagd voor maatschappelijk verantwoord beleggen (ESG) en heeft het de opvolging van het de-riskingproces aandachtig gevolgd.

Gevolgen pensioenakkoord

Om toe te zien op een evenwichtige behartiging van de belangen van gepensioneerden, actieve deelnemers en de werkgever is het voor het verantwoordingsorgaan cruciaal om in een vroeg stadium betrokken te worden. Om voldoende en gedegen kennis op te bouwen volgt het verantwoordingsorgaan pro-actief de diverse informatiestromen en onderhoudt zij goed contact met de achterban en raad van toezicht.

Tijdens de vergadering van december heeft het verantwoordingsorgaan het dagelijks bestuur nogmaals gewezen op het belang om het verantwoordingsorgaan actief mee te nemen in de communicatie en besluitvorming in het kader van het nieuwe pensioenakkoord.

Uitvoering van het communicatiebeleid

Sinds 2021 is het verantwoordingsorgaan meer betrokken bij de communicatie. Het verantwoordingsorgaan is van mening dat dit een positieve ontwikkeling is. De communicatie richting deelnemers is inmiddels een vast agendapunt bij iedere vergadering tussen verantwoordingsorgaan en dagelijks bestuur.

Ook heeft het verantwoordingsorgaan in de vergaderingen met het dagelijks bestuur het belang benadrukt van duidelijke communicatie naar de deelnemers en gepensioneerden over de strategie met betrekking tot het nieuwe pensioenakkoord.

Monitoren van het functioneren van AZL

De uitvoering van de pensioenadministratie door AZL blijft een belangrijk punt van aandacht voor het bestuur en verantwoordingsorgaan. Voor 2021 waren er daarom performance KPI's overeengekomen met een bonus-malussysteem.

Maatschappelijk verantwoord beleggen (ESG)

Uit het deelnemersonderzoek bleek dat maatschappelijk verantwoord beleggen een belangrijk thema is. Het verantwoordingsorgaan voelt zich hierdoor gesterkt om de ontwikkelingen op het gebied van ESG te blijven volgen en richting het bestuur te stimuleren.

Opvolging van het de-riskingproces

Het de-riskingproces is verder doorgevoerd en werpt zijn vruchten af. Het verantwoordingsorgaan is positief over deze ontwikkelingen.

Vooruitblik

Gedurende het jaar 2022 besteedt het verantwoordingsorgaan hoofdzakelijk aandacht aan de volgende onderwerpen:

- Gevolgen pensioenakkoord voor het pensioenfonds en de rol van het verantwoordingsorgaan.
- Communicatiebeleid en uitvoering hiervan.
- Opvolging van de jaardoelstellingen van het pensioenfonds.
- Maatschappelijk verantwoord beleggen.

Conclusie

Het verantwoordingsorgaan heeft kennis genomen van het jaarverslag en de jaarrekening over 2021. Vragen van het verantwoordingsorgaan, naar aanleiding van de verstrekte documentatie, zijn tijdens het technisch overleg in april 2022 mondeling beantwoord.

Het verantwoordingsorgaan heeft inzage gehad in het rapport van de raad van toezicht, de bevindingen van de certificerend actuaire en de rapportages van de adviserend actuaire en de compliance officer. De rapportage van de externe accountant was nog niet beschikbaar op het moment van opstellen van dit verslag.

Het verantwoordingsorgaan concludeert dat het bestuur heeft voldaan aan zijn opdracht tot een evenwichtige belangenbehartiging en het voorzien in de verzekering van pensioenrechten voor de werknemers en pensioengerechtigden van de betrokken vennootschappen. Deze conclusie is gebaseerd op de vergaderingen met het (dagelijks) bestuur, het verslag over boekjaar 2021 en de voor het verantwoordingsorgaan beschikbare documenten op de bestuursportal.

Verantwoordingsorgaan Stichting Dow Pensioenfonds

Terneuzen, 4 mei 2022

Frank van der Meer (voorzitter)

Kitty Dusarduijn (secretaris)

Maril van Waes

Stan Bosman

Tom Burm

Marc Obrie

Reactie van het bestuur op het verslag VO over 2021

Het bestuur heeft met genoegen kennis genomen van het verslag van het verantwoordingsorgaan.

Het bestuur waardeert ten eerste dat het verantwoordingsorgaan proactief de ontwikkelingen rondom de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel volgt om zo een gedegen kennisniveau op te bouwen. Het bestuur is met het verantwoordingsorgaan van mening dat tijdige betrokkenheid van het verantwoordingsorgaan bij het transitietraject van belang is voor het verantwoordingsorgaan om haar taak adequaat uit te kunnen voeren. Het bestuur doet er dan ook het nodige aan om deze tijdige betrokkenheid zo veel mogelijk te realiseren.

Het verantwoordingsorgaan werd meer betrokken bij de communicatie vanuit het pensioenfonds. Het bestuur is met het verantwoordingsorgaan van mening dat dit een positieve ontwikkeling is en het communicatiebeleid ten goede komt. Met het verantwoordingsorgaan is het bestuur voorts van mening dat duidelijke communicatie richting (gewezen) deelnemers en gepensioneerden over de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel van groot belang is. Ook hier zal het verantwoordingsorgaan onverminderd door het bestuur bij worden betrokken.

Zoals het verantwoordingsorgaan ook concludeert, blijft de kwaliteit van de dienstverlening van AZL een belangrijk punt van aandacht. Het bestuur blijft dit continu monitoren.

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor het verslag en voor de uitgebrachte adviezen. Het bestuur waardeert ten eerste de open en constructieve samenwerking en zal zich inspannen om het verantwoordingsorgaan actief te blijven informeren.

FOTO: DOW FOTOCLUB

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na resultaatverdeling; in duizenden euro)

Activa	2021	2020
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Vastgoedbeleggingen	66.872	53.293
Aandelen	583.450	568.259
Vastrentende waarden	2.436.441	2.655.683
Derivaten	237.146	352.156
Overige beleggingen	57.124	49.340
	3.381.033	3.678.731
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [2]	5.580	6.257
Vorderingen en overlopende activa [3]	212.268	304.553
Liquide middelen [4]	179	82
Totaal activa	3.599.060	3.989.623

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2021	2020
Stichtingskapitaal en reserves [5]	608.100	450.047
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [6]	2.518.086	2.680.812
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [7]	5.580	6.257
	2.523.666	2.687.069
Kortlopende schulden en overlopende passiva [8]	467.294	852.507
Totaal passiva	3.599.060	3.989.623

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2021	2020
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [9]		
Directe beleggingsopbrengsten	59.376	55.054
Indirecte beleggingsopbrengsten	-97.330	209.451
Kosten van vermogensbeheer	-10.447	-12.847
	-48.401	251.658
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen [10]	-677	-177
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [11]	115.683	68.783
Saldo van overdrachten van rechten [12]	-341	-341
Pensioenuitkeringen [13]	-70.542	-67.993
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [14]		
Pensioenopbouw		
– Reguliere pensioenopbouw	-55.950	-49.820
– Inkoop optrek voorwaardelijke regeling	-39.353	-4.350
Renteonttrekking	14.438	8.045
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	70.102	67.616
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	1.401	1.353
Wijzigen marktrente	172.279	-282.328
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	338	500
Wijziging prognostetafel	0	52.228
Wijziging ervaringssterfte	0	3.499
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-529	-3.334
	162.726	-206.591

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2021	2020
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen [15]	677	177
Uitkeringen uit herverzekering [16]	363	412
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [17]	-1.435	-1.286
Overige baten en lasten [18]	0	7
Saldo van baten en lasten	158.053	44.649
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	158.053	44.649

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2021	2020
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	66.035	114.983 ¹⁾
Uitkeringen uit herverzekering	363	393
Overgenomen pensioenverplichtingen	148	0
Overige	0	8
	66.546	115.384
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-70.467	-69.343
Overgedragen pensioenverplichtingen	-110	-341
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.384	-1.931
	-71.961	-71.615
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	58.992	54.504
Verkopen en aflossingen beleggingen	6.429.931	6.195.557
	6.488.923	6.250.061
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-6.340.316	-6.392.272
Kosten van vermogensbeheer	-10.344	-13.183
Ontvangen/afgegeven onderpand	-132.751	111.620
	-6.483.411	-6.293.835
Mutatie beschikbare liquiditeiten	97	-5
Saldo liquide middelen en kredietinstellingen per 1 januari	82	87
Saldo liquide middelen en kredietinstellingen per 31 december	179	82

1) Inclusief vooruitontvangen inkoop VPL per 1-1-2021.

Waarderingsgrondslagen

Algemeen

Het doel van Stichting Dow Pensioenfonds, statutair gevestigd in Terneuzen en feitelijk gevestigd te Hoek en ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder 41110290 is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van Dow Benelux B.V., Dow Europe Holding B.V. en Dow Benelux Integrated Center B.V. (gezamenlijk 'de onderneming').

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en Pensioenwet en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in duizenden euro.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd volgens het kostprijsmodel. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de (geamortiseerde) kostprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld. Voor een beter inzicht is voor vergelijkingsdoeleinden de presentatie van de vergelijkende cijfers op enkele plaatsen aangepast. Uit de toelichting bij de balans en de staat van baten en lasten blijkt bij welke posten dit van toepassing is. Dit heeft geen effect gehad op de waarde van het vermogen of op het resultaat van voorgaand boekjaar.

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten. Uit toelichting [1] in de toelichting op de balans per 31 december blijkt dat 2.430.957 van de beleggingen is gebaseerd op afgeleide marktnoteringen, onafhankelijke taxaties, nettocontante-waardeberekeningen of andere waarderingsmodellen. Het maken van de schattingen van de marktwaarde van deze beleggingen vergt in meer of mindere mate oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en modellen.

Schattingswijzigingen

In 2021 zijn geen schattingswijzigingen van toepassing.

Opname van actief, verplichting, bate of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld en indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Grondslagen voor balanswaardering

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum.

De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Beleggingen voor risico van het pensioenfonds

Vastgoed beleggingsfondsen zijn gewaardeerd tegen beurswaarde per balansdatum of tegen de intrinsieke waarde afgegeven door de beheerder van het fonds, zijnde de actuele waarde.

Aandelen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de beursnotering per balansdatum. De niet-beursgenoteerde aandelen in private equity funds zijn gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fundmanagers, indien van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving die in overeenstemming is met de grondslagen van het pensioenfonds.

Vastrentende waarden zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de beursnotering per balansdatum.

Derivaten worden in de jaarrekening opgenomen tegen marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. Indien een derivatenpositie negatief is, wordt het bedrag onder de passiva verantwoord.

Overige beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de beursnotering per balansdatum of de intrinsieke waarde afgegeven door de beheerder van het fonds, zijnde de actuele waarde.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid. Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties.

De vordering op herverzekering wordt vastgesteld op de grondslagen van het pensioenfonds, rekening houdend met de kredietwaardigheid van de betreffende verzekeringsmaatschappij. De hoogte van de vordering is gelijk aan de contante waarde van de aanspraken op basis van dezelfde grondslagen die zijn gehanteerd voor de technische voorziening. De herverzekeringscontracten hebben betrekking op premievrije rechten die door de deelnemers in het verleden zijn opgebouwd bij door de werkgever overgenomen bedrijven dan wel hun voormalige werkgever. Het fonds keert namens de verzekeraar de pensioenrechten uit aan de betrokken deelnemers.

Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn opgenomen de kas, banktegoeden en deposito's die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel met een looptijd korter dan twaalf maanden. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

De algemene reserve is bestemd voor de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen. Dit betreft met name het risico van koersdalingen en de actuariële risico's. De algemene reserve wordt gevoed uit het resultaat.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De technische voorziening is gelijk aan de actuariële contante waarde van de tot die datum opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten, waarbij opgemerkt:

- Voor de actieve deelnemers betreft het de aanspraken over achterliggende dienstjaren.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt mede rekening gehouden met het premievrijgestelde deel van de toekomstige pensioenopbouw.

Om te voldoen aan artikel 259 van RJ 610, is er een voorziening opgenomen voor arbeidsongeschikte deelnemers. Bij de bepaling van deze voorziening voor arbeidsongeschiktheid wordt rekening gehouden met de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard.

Door het pensioenfonds wordt bij de vaststelling van de technische voorziening onder andere rekening gehouden met de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS) ultimo boekjaar. Gemiddeld gewogen met de technische voorziening kwam de nominale rente eind 2021 voor het pensioenfonds ongeveer overeen met een rekenrente van 0,53% (2020: 0,10%).

Bij de vaststelling van de technische voorzieningen is uitgegaan van de volgende grondslagen:

- *Sterfte*
Volgens de AG prognosetafel 2020 zoals gepubliceerd door het AG, startjaar Prognosetafel 2022.
- *Ervaringssterfte*
Er wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de deelnemers van het fonds en de totale bevolking door toepassing van de Stichting Dow Pensioenfonds Ervaringssterfte op basis van het Willis Towers Watson Ervaringssterfmodel 2020.
- *Intrest*
Conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente per 31 december 2021 zoals gepubliceerd door DNB.
- *Gehuwdheid*
Tot de pensioenleeftijd wordt een gehuwdheidsfrequentie van 100% gehanteerd. Vanaf pensionering wordt de werkelijke burgerlijke staat aangehouden.
- *Leeftijden*
Pensioenreglement 2021: Voor de vaststelling van de technische voorzieningen van het pensioen opgebouwd vóór 2015 wordt verondersteld dat iedereen geboren is op de eerste dag van de maand van de werkelijke geboortedatum. Voor de vaststelling van

de technische voorzieningen van het pensioen opgebouwd vanaf 2015 wordt de exacte leeftijd gehanteerd.

Pensioenreglement B: Voor de vaststelling van de technische voorzieningen wordt verondersteld dat iedereen geboren is op de eerste dag van de maand volgend op de werkelijke geboortedatum.

– *Leeftijdsverschil*

Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op twee jaar gesteld (man ouder dan vrouw).

– *Kosten*

Voor kosten is een aparte voorziening opgenomen. De kostenvoorziening is vastgesteld in de vorm van een excasso-opslag van 2% op de voorziening. Deze voorziening is vastgesteld op basis van het afwikkelscenario van het fonds.

– *Uitkeringen*

Bij de waardering van de aanspraken is uitgegaan van de veronderstelling dat de pensioenuitkeringen continu geschieden. Er wordt geen rekening gehouden met wezenpensioen.

De intresttoevoeging betreft de jaarlijks benodigde intrest. Deze wordt jaarlijks vastgesteld op basis van de éénjaarsrente uit de rentetermijnstructuur per 31 december van het voorgaande boekjaar. Voor boekjaar 2021 bedroeg deze éénjaarsrente -0,533%, vastgesteld op de rentetermijnstructuur per 31 december 2020 (intrestpercentage 2020: -0,324%).

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Het aandeel herverzekeraars is op dezelfde grondslagen berekend als de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds. De herverzekeringscontracten hebben betrekking op premievrije rechten die door de deelnemers in het verleden zijn opgebouwd bij door de werkgever overgenomen bedrijven dan wel hun voormalige werkgever. Voor het pensioenfonds is geen verzekeringstechnisch risico verbonden aan de herverzekerde posten; er is geen sprake van enige vorm van resultatendeling.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Kortlopende schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden de schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de technische voorzieningen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

De onderneming heeft een voorwaardelijke toezegging gedaan voor inhaalpensioen naar aanleiding van de afschaffing van VUT en/of prepensioen (ook wel VPL-regeling genoemd). Het fonds heeft een rol in de uitvoering van deze regeling.

De aanspraak op een aanvullend ouderdomspensioen en partnerpensioen bestaat mits, en voor zover deze aanspraak op aanvullend ouderdomspensioen en partnerpensioen door de werkgever is gefinancierd. De aanspraak wordt gefinancierd op 1 januari 2021, doch uiterlijk op de eerste dag van de maand waarin de deelnemer de 60-jarige leeftijd bereikt of bij eerder overlijden voor 1 januari 2021, mits en voor zover de (gewezen) deelnemer op de dag daarvoor nog een arbeidsovereenkomst heeft met de werkgever dan wel mits en voor zover de (gewezen) deelnemer op de dag recht had op premievrije voortzetting wegens arbeidsongeschiktheid.

De regeling wordt gefinancierd door tijdsevenredige inkoop ten laste van in het verslagjaar ontvangen premie (tijdsevenredige financiering met eventuele affinanciering bij eerder onvoorwaardelijk worden).

De voorwaardelijke toezegging is niet opgenomen in de technische voorziening zoals vermeld in de jaarrekening. Omdat de toezegging voorwaardelijk is, wordt er geen verplichting opgenomen. De voorwaardelijke toezegging wordt vanaf 2005 in maximaal 15 jaar door de onderneming gefinancierd. In het kader van de afwikkeling per 1 januari 2021 heeft het pensioenfonds eind 2020 een voorschot ontvangen van de onderneming van 49.913. De toekenning heeft plaatsgevonden in 2021. Het definitieve bedrag bedraagt 44.130. Het teveel ontvangen bedrag ad 4.783 is in 2021 verrekend met de pensioenpremie over het eerste kwartaal van 2021.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling. Directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kosten van vermogensbeheer

Dit betreffen de vermogenskosten waarvoor het pensioenfonds facturen ontvangt. Kosten die ten laste van beleggingsfondsen worden gebracht, zijn niet afzonderlijk gepresenteerd. Afwaarderingen en andere exploitatiekosten van indirect onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Voor zover de transactiekosten niet zijn gefactureerd wordt gebruik gemaakt van inschattingen op basis van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Bijzondere waardeverminderingen

Door het pensioenfonds wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Indien wordt vastgesteld dat een in het verleden verantwoorde bijzondere waardevermindering niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie pensioenverplichtingen voorziening voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Renteonttrekking

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt op basis van de 1-jaarsrente van de rentetermijnstructuur berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de technische voorziening worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur/ultimate forward rate. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De wijziging van de technische voorziening uit hoofde van overdracht van rechten is conform de eerder weergegeven grondslagen van het pensioenfonds.

Wijziging prognosetafel en ervaringssterfte

Dit betreft de schattingswijzigingen in 2020 als gevolg van het toepassen van de nieuwe prognosetafel, AG prognosetafel 2020, en de aangepaste ervaringssterfte op basis van het Willis Towers Watson Ervaringssterftemodel 2020.

Overige mutaties technische voorziening

Onder de overige mutaties technische voorziening is onder andere opgenomen het resultaat uit hoofde van sterfte en arbeidsongeschiktheid.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De kosten van administratie, advies, controle en pensioenbureau worden gedragen door het pensioenfonds.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Resultaat

Het resultaat komt tot stand als het verschil tussen baten en lasten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Er wordt een onderscheid gemaakt in de kasstromen tussen pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Gebeurtenissen na balansdatum

Ultimate Forward Rate (UFR)

De technische voorzieningen in de jaarrekening zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank (DNB) per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. Sinds 30 september 2012 wordt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur bepaald met behulp van de Ultimate Forward Rate (UFR). Deze werd in eerste instantie gebaseerd op de door verzekeraars gehanteerde UFR van 4,2%, echter sinds juli 2015 op het (voortschrijdend) 120-maands gemiddelde van de 20-jaars forward rate. Naar aanleiding van het advies van de Commissie Parameters op 12 juni 2019, wordt deze methode aangepast. De belangrijkste wijziging is dat bij de toegroei naar de UFR meer gewicht wordt gegeven aan de marktrente. Daarnaast vindt toegroei naar de UFR vanaf een later moment plaats, pas vanaf looptijd 30 in plaats van looptijd 20. DNB heeft aangekondigd om de toegroei naar de nieuwe gewichten geleidelijk te implementeren vanaf 1 januari 2021. Deze toegroei wordt in vier gelijke stappen doorgevoerd. Het effect op de dekkingsgraden zal dus de komende jaren geleidelijk optreden. De effecten van de stapsgewijze invoering van de nieuwe UFR-parameters zijn opgenomen in de volgende tabel.

	Huidig 75% UFR / 25% nUFR	2022 50% UFR / 50% nUFR	Vanaf 2024 100% nUFR
Technische voorziening	2.523.666	2.536.328	2.563.134
Dekkingsgraad	124,1%	123,5%	122,2%

De wijziging van de UFR-methodiek is ook van invloed op de hoogte van de (minimaal) vereiste dekkingsgraad. De impact hiervan is in het kader van de jaarrekening niet materieel en is derhalve niet inzichtelijk gemaakt.

Oorlog in Oekraïne

Sinds eind februari 2022 is er een oorlog gaande in Oekraïne. Er is sprake van een grote humanitaire ramp. De oorlog heeft daarnaast ook gevolgen voor de economie en de financiële markten. De oorlog en de daardoor opgelegde sancties aan Rusland hebben directe gevolgen voor de voedsel- en energiemarkten en zullen mogelijk voor een toenemende inflatie zorgen. Het fonds houdt de situatie en de eventuele gevolgen goed in de gaten.

Op dit moment zijn er nog geen directe gevolgen voor deelnemers of het fonds. Ook heeft het fonds geen pensioengerechtigden die wonen in deze landen, maar belegt het ultimo 2021 wel (indirect) voor circa 0,10% van de totale beleggingen in Rusland.

Toelichting op de balans per 31 december
(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2020	Aankopen/ Verstrekk- ingen	Verkopen/ Aflossingen	Gerealiseerde waarde- mutaties	Niet- gerealiseerde waarde- mutaties	Stand ultimo 2021
Vastgoedbeleggingen	53.293	25.409	-24.871	6.109	6.932	66.872
Aandelen	568.259	136.854	-241.662	58.109	61.890	583.450
Vastrentende waarden	2.640.695	3.456.635	-3.671.066	2.284	-38.952	2.389.596
Derivaten	329.014	110.518	-46.980	-63.723	-133.164	195.665
Overige beleggingen	38.482	2.365.688	-2.350.231	5.378	-2.193	57.124
Totaal beleggingen	3.629.743	6.095.104	-6.334.810	8.157	-105.487	3.292.707

Verdeling beleggingen activa/passiva

	2021			2020		
	Activa	Passiva	Totaal	Activa	Passiva	Totaal
Vastgoedbeleggingen	66.872	0	66.872	53.293	0	53.293
Aandelen	583.450	0	583.450	568.259	0	568.259
Vastrentende waarden	2.436.441	-46.845	2.389.596	2.655.683	-14.988	2.640.695
Derivaten	237.146	-41.481	195.665	352.156	-23.142	329.014
Overige beleggingen	57.124	0	57.124	49.340	-10.858	38.482
Totaal beleggingen	3.381.033	-88.326	3.292.707	3.678.731	-48.988	3.629.743

Kostprijs beleggingen

	2021	2020
De kostprijs van de vastgoedbeleggingen bedraagt:	71.708	65.064
De kostprijs van de aandelen bedraagt:	414.061	460.486
De kostprijs van de vastrentende waarden bedraagt:	2.224.937	2.441.939
De kostprijs van de derivaten bedraagt:	25.350	25.493
De kostprijs van de overige beleggingen bedraagt:	-175.192	-322.627

2.560.864

2.670.355

Er wordt niet belegd in premiebijdragende ondernemingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

- Level 1 Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd). Ook de liquide middelen zijn hierin opgenomen.
- Level 2 Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsafspraken (gebaseerd op aannames en schattingen).
- Level 3 Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

Categorie	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2021
Vastgoedbeleggingen	36.479	0	30.393	66.872
Aandelen	480.987	55.454	47.009	583.450
Vastrentende waarden	209.328	2.180.268	0	2.389.596
Derivaten	430	195.235	0	195.665
Overige beleggingen	40.259	0	16.865	57.124
Totaal beleggingen	767.483	2.430.957	94.267	3.292.707

Categorie	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2020
Vastgoedbeleggingen	16.916	0	36.377	53.293
Aandelen	481.885	42.084	44.290	568.259
Vastrentende waarden ¹⁾	384.835	2.253.301	2.559	2.640.695
Derivaten	501	328.513	0	329.014
Overige beleggingen	27.099	0	11.383	38.482
Totaal beleggingen	911.236	2.623.898	94.609	3.629.743

¹⁾ Vergelijkende cijfers zijn aangepast.

Specificatie beleggingen naar soort

	2021	2020
Vastgoedbeleggingen		
Vastgoed beleggingsfondsen	66.872	53.293
	66.872	53.293
Aandelen		
Aandelen ontwikkelde markten ¹⁾	481.044	455.389
Aandelen opkomende markten ²⁾	55.398	68.580
Private equity	47.008	44.290
	583.450	568.259
Vastrentende waarden		
Staatsobligaties	557.473	527.556
Bedrijfsobligaties	604.942	725.409
Vastrentende beleggingsfondsen	931.267	900.086
Index linked obligaties	13.045	21.474
Hypothecaire leningen	50.087	54.625
Deposito's	232.782	411.545
	2.389.596	2.640.695
Derivaten		
Valutaderivaten: valutatermijntransacties	1.676	3.512
Rentederivaten: futures	596	500
Rentederivaten: swaps	193.559	265.910
Overige derivaten: opties	-166	59.092
	195.665	329.014
Overige beleggingen		
Infrastructuur	16.831	22.152
Repo's	6.535	-10.769
Depotbanken	33.758	27.099
	57.124	38.482
	3.292.707	3.629.743

1) Ontwikkelde markten worden ook wel Mature Markets genoemd. Een markt is ontwikkeld (volwassen) wanneer deze een evenwichtstoestand heeft bereikt. Een markt wordt geacht in evenwicht te zijn wanneer er geen significante groei of een gebrek aan innovatie is.

2) Opkomende markten worden ook wel Emerging Markets genoemd. Dit zijn landen die bezig zijn om van ontwikkelingsland uit te groeien naar een economisch ontwikkeld land. Vaak hebben deze landen een hoge economische groei en ook is de infrastructuur al een stuk beter dan in ontwikkelingslanden.

Specificatie beleggingen naar regio

Vastgoedbeleggingen

Ontwikkelde markten
Opkomende markten

2021

2020

64.791
2.081

52.036
1.257

66.872

53.293

Aandelen

Ontwikkelde markten
Opkomende markten

528.052
55.398

501.343
66.916

583.450

568.259

Vastrentende waarden

Ontwikkelde markten
Opkomende markten

2.234.166
155.430

2.523.020
117.675

2.389.596

2.640.695

[2] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Stand per 1 januari
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

6.257
-677

6.434
-177

Stand per 31 december

5.580

6.257

Deze post herverzekeringsdeel bestaat uit de contante waarde van de herverzekerde aanspraken. Dit betreft premievrije rechten die door een beperkte groep deelnemers in het verleden zijn opgebouwd bij door de werkgever overgenomen bedrijven dan wel hun voormalige werkgever. Het fonds keert namens de verzekeraar de pensioenrechten uit aan de betrokken deelnemers.

[3] Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen op aangesloten ondernemingen
Beleggingsdebiteuren
Afgegeven onderpand op vastrentende waarden
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend
– Vastgoedbeleggingen
– Aandelen
– Vastrentende waarden
Terugvorderbare dividendbelasting
Overige vorderingen

20.376
176.233
3.206

92
923
9.248
2.171
19

19.325
271.352
1.796

60
1.091
9.004
1.905
20

Totaal vorderingen en overlopende activa

212.268

304.553

[4] Liquide middelenING Bank N.V.¹⁾**[5] Stichtingskapitaal en reserves**

Stichtingskapitaal

Algemene reserve

Stand per 1 januari

Saldobestemming boekjaar

Stand per 31 december

Totaal eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen / minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt

Het vereist eigen vermogen / vereiste dekkingsgraad o.b.v.

de strategische beleggingsmix bedraagt

De beleidsdekkingsgraad is

De actuele dekkingsgraad is

De reële dekkingsgraad is

De actuele dekkingsgraad wordt berekend door het totale vermogen te delen door de totale voorzieningen van het Pensioenfonds.

De berekening van de actuele dekkingsgraad per 31-12-2021

is als volgt:

$$3.133.766 / 2.523.666 \times 100\% = 124,1\%$$

De berekening van de actuele dekkingsgraad per 31-12-2020

is als volgt:

$$3.137.116 / 2.687.069 \times 100\% = 116,7\%$$

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. .

De reële dekkingsgraad is berekend als het quotiënt van de beleidsdekkingsgraad als hiervoor beschreven en de beleidsdekkingsgraad die nodig is voor voorwaardelijke toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer.

	2021		2020	
	179		82	
	179		82	
	1		1	
	450.046		405.397	
	158.053		44.649	
	608.099		450.046	
	608.100		450.047	
	103.707	104,1%	110.369	104,1%
	316.527	112,5%	333.692	112,4%
		121,2%		112,1%
		124,1%		116,7%
		98,0%		91,9%

1) Met een kredietlimiet van 5.700.

	2021	2020
Technische voorzieningen		
[6] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Stand per 1 januari	2.680.812	2.474.221
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Pensioenopbouw		
– Reguliere pensioenopbouw	55.950	49.820
– Inkoop optrek voorwaardelijke regeling	39.353	4.350
Renteonttrekking	-14.438	-8.045
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-70.102	-67.616
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-1.401	-1.353
Wijzigen marktrente	-172.279	282.328
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-338	-500
Wijziging prognostetafel	0	-52.228
Wijziging ervaringssterfte	0	-3.499
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	529	3.334
Stand per 31 december	2.518.086	2.680.812
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd		
– Actieve en arbeidsongeschikte deelnemers	923.193	1.017.593
– Gewezen deelnemers	421.172	446.265
– Pensioengerechtigden	1.175.759	1.220.025
– Voorziening langdurig zieken	3.542	3.186
– Herverzekeringsdeel	-5.580	-6.257
	2.518.086	2.680.812
[7] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Stand per 1 januari	6.257	6.434
Mutatie	-677	-177
Stand per 31 december	5.580	6.257
Totaal technische voorzieningen	2.523.666	2.687.069

	2021	2020
[8] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden aan aangesloten ondernemingen	64	133
Beleggingscrediteuren	176.139	421.351
Beleggingen in vastrentende waarden met negatieve marktwaarde	46.845	14.988
Beleggingen in derivaten met negatieve marktwaarde	41.481	23.142
Beleggingen in overige beleggingen met negatieve marktwaarde	0	10.858
Ontvangen onderpand op vastrentende waarden	194.888	326.229
Belastingen en sociale premies	1.630	1.554
Schulden inzake kosten van vermogensbeheer	1.781	1.678
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	346	227
Te veel ontvangen premie	3.740	3.424
Overige schulden	380	10
Vooruitontvangen inkoop VPL	0	48.913
	467.294	852.507

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Er bestaat een voorwaardelijk recht voor het fonds op bijstorten door de aangesloten ondernemingen in een situatie van dekkingstekort.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden en leden van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan

De pensioengerechtigde leden van het bestuur en de leden van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan krijgen een marktconforme vergoeding.

Betaalde vergoedingen bestuur, RvT en/of VO

	2021	2020
Bestuursvergoedingen	19	20
Vergoedingen raad van toezicht	48	56
Vergoedingen verantwoordingsorgaan	3	0
Totaal	70	76

Personeel

Gedurende het boekjaar 2021 had Stichting Dow Pensioenfonds geen personeel in dienst. De medewerkers van het bestuursbureau zijn in dienst van de onderneming. De onderneming belast deze kosten door aan het Pensioenfonds.

Baten en lasten

[9] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

Directe beleggingsopbrengsten

	2021	2020
Vastgoedbeleggingen	1.316	846
Aandelen	10.239	10.569
Vastrentende waarden	22.588	21.233
Derivaten	22.242	19.988
Alternatieve beleggingen	3.000	2.427
Subtotaal	59.385	55.063
Banken	-9	-9
Totaal directe beleggingsopbrengsten	59.376	55.054

	2021	2020
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoedbeleggingen	6.109	891
Aandelen	58.109	46.665
Vastrentende waarden	2.284	11.471
Derivaten	-63.723	52.342
Overige beleggingen	5.378	14.775
	8.157	126.144
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoedbeleggingen	6.932	-8.089
Aandelen	61.890	-31.708
Vastrentende waarden	-38.952	33.147
Derivaten	-133.164	104.117
Overige beleggingen	-2.193	-14.160
	-105.487	83.307
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	-97.330	209.451
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-9.319	-11.735
Transactiekosten	-47	-49
Bewaarloon	-466	-512
Toegerekende pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-615	-551
Totaal kosten vermogensbeheer	-10.447	-12.847
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	-48.401	251.658
De kosten vermogensbeheer omvatten de zichtbare ('directe') kosten die het fonds op factuurbasis betaalt. De transactiekosten zijn 'indirecte kosten' en gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten. Deze kosten bedragen 2.990 (2020: 3.678). De toelichting op de kosten vermogensbeheer inclusief de rechtstreeks ten laste van rendementen gebrachte kosten is opgenomen in het bestuursverslag op pagina 33.		

	2021	2020
[10] Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-677	-177
[11] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers regulier	69.124	66.875
Afrekening pensioenpremie werkgevers regulier	-3.740	-3.424
Pensioenpremie herstructurering	2.903	1.932
Pensioenpremie werknemers	3.266	3.400
	71.553	68.783
Inkoop VPL	44.130	0
	115.683	68.783
Kostendeekkende premie	115.683	68.783
Feitelijke premie (inclusief inkoopsummen)	115.683	68.783
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigde koopsom	102.031	60.198
– Opslag in stand houden vereist vermogen	12.652	7.585
– Opslag voor uitvoeringskosten	1.000	1.000
	115.683	68.783
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigde koopsom	102.031	60.198
– Opslag in stand houden vereist vermogen	12.652	7.585
– Opslag voor uitvoeringskosten	1.000	1.000
	115.683	68.783
Bij de bepaling van de aan het boekjaar toe te rekenen premie is rekening gehouden met verleende premiekortingen en/of toeslagen. In beide boekjaren zijn er geen kortingen verstrekt.		
[12] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	0	0
Overgedragen pensioenverplichtingen	-341	-341
	-341	-341

	2021	2020
[13] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-60.937	-58.835
Partnerpensioen	-9.237	-8.871
Wezenpensioen	-82	-85
Invaliditeitspensioen	-239	-182
	-70.495	-67.973
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-47	-20
	-47	-20
Totaal pensioenuitkeringen	-70.542	-67.993
[14] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Pensioenopbouw		
– Reguliere pensioenopbouw	-55.950	-49.820
– Inkoop optrek voorwaardelijke regeling	-39.353	-4.350
Renteonttrekking	14.438	8.045
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	70.102	67.616
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	1.401	1.353
Wijzigen marktrente	172.279	-282.328
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	338	500
Wijziging prognostetafel	0	52.228
Wijziging ervaringssterfte	0	3.499
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-529	-3.334
	162.726	-206.591
[15] Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Renteonttrekking	32	20
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	378	423
Wijziging marktrente	273	-393
Wijziging prognosetafel	0	121
Wijziging overlevingsgrondslagen	0	12
Overige mutaties voorziening herverzekering	-6	-6
	677	177

	2021	2020
[16] Uitkeringen uit herverzekering	363	412
[17] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-1.048 ¹⁾	-925 ¹⁾
Accountant (controle jaarrekening)	-54	-57
Accountant (fiscaal advies)	-3	0
Actuaris advies	-557	-501
Actuaris certificering	-32	-22
Bestuursvergoedingen	-19	-20
Vergoedingen RvT	-48	-56
Vergoedingen VO	-3	0
Contributies en bijdragen	-157	-171
Opleidingen	-25	-19
Overige kosten	-104	-66
	-2.050	-1.837
Toerekening aan kosten vermogensbeheer	615	551
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.435	-1.286
[18] Overige baten en lasten	0	7
Saldo van baten en lasten	158.053	44.649
	2021	2020
Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten		
Wijzigen marktrente	172.279	-282.328
Beleggingsopbrengsten	-33.963	259.703
Financiering	12.651	7.582
Waardeoverdrachten	-3	159
Kosten	966	1.067
Uitkeringen	-77	35
Sterfte	2.944	-323
Arbeidsongeschiktheid	4.329	3.412
Overige mutaties	-1.073	-392
Aanpassing prognosetafel	0	52.228
Aanpassing ervaringssterfte	0	3.499
Andere oorzaken	0	7
	158.053	44.649

1) De kosten van het pensioenbureau worden gedragen door de aangesloten ondernemingen en vervolgens aan het pensioenfonds doorbelast.

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen.

Hoe solvabel het Pensioenfonds is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets.

Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het Pensioenfonds in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Er is geen sprake van liquiditeits-, concentratie- en operationeel risico, in het VEV hoeft dan ook geen additionele buffer te worden opgenomen voor deze risico's.

Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2021 van 12,5% en 2020 van 12,4%.

	2021		2020	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	8.246	0,3	1.403	0,1
Zakelijke waarden risico (S2)	201.957	8,0	213.400	7,9
Valutarisico (S3)	45.963	1,8	38.467	1,4
Kredietrisico (S5)	137.657	5,5	147.879	5,5
Verzekeringstechnisch risico (S6)	69.458	2,8	74.256	2,8
Actief beheer risico (S10)	58.371	2,3	70.597	2,6
Diversificatie-effect	-205.125	-8,2	-212.310	-7,9
Totaal Vereist eigen vermogen	316.527	12,5	333.692	12,4
Actuele dekkingsgraad		124,1		116,7
Beleidsdekkingsgraad		121,2		112,1
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,1		104,1
Strategisch vereiste dekkingsgraad		112,5		112,4

De actuele dekkingsgraad wordt berekend door het totale vermogen te delen door de totale voorzieningen van het Pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2021 hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds over voldoende middelen beschikt.

Renterisico (S1)

Het renterisico is vastgesteld op basis van de kasstromen van de vastrentende waarden en de kasstromen van de verplichtingen, welke de beleggingsadviseur van het fonds, zijnde Willis Towers Watson, heeft verstrekt. Het pensioenfonds dekt het nominale renterisico voor 85% af.

De buffer voor het renterisico moet een daling van de rentetermijnstructuur, de rente waarmee de verplichtingen contant worden gemaakt, kunnen opvangen. De benodigde buffer voor het renterisico bedraagt 8.246.

Zakelijke waarden risico (S2)

Voor de bepaling van de buffer voor het risico zakelijke waarden wordt verondersteld dat een procentuele daling moet kunnen worden opgevangen op de verschillende beleggingen.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt in:

Aandelen ontwikkelde markten inclusief beursgenoteerd vastgoed	30% van	504.940	=	151.482
Aandelen opkomende markten	40% van	65.273	=	26.109
Niet-beursgenoteerde aandelen	40% van	78.895	=	31.558
Niet-beursgenoteerd vastgoed	17,8% van	31.998	=	5.707

De buffer voor het risico zakelijke waarden wordt hiervan afgeleid en bedraagt 201.957.

Valutarisico (S3)

De pensioentoezegging luidt in euro. Niet alle beleggingen zijn in euro.

De omvang van de buffer voor het valutarisico moet dusdanig zijn dat een waardedaling van 20% moet kunnen worden opgevangen voor valutarisico in ontwikkelde markten en 35% voor valutarisico in opkomende markten. De vereiste buffer voor valutarisico bedraagt dan 45.963.

Grondstoffenrisico (S4)

De omvang van de buffer voor het grondstoffenrisico moet dusdanig zijn dat een waardedaling van 35% kan worden opgevangen voor dat deel van de portefeuille dat in grondstoffen is belegd. Aangezien het pensioenfonds geen beleggingen heeft in grondstoffen, hoeft het pensioenfonds hiervoor geen buffer aan te houden.

Kredietrisico (S5)

De buffer voor het kredietrisico moet voldoende zijn om een stijging van de credit spread (renteverschil tussen risicovrije en risicodragende obligaties) op te vangen. Het effect van een stijging van de credit spread is afhankelijk van de ratingklasse:

- 0,60%-punt voor beleggingen met rating AAA, met uitzondering van Europese staatsobligaties;
- 0,80%-punt voor beleggingen met rating AA;
- 1,30%-punt voor beleggingen met rating A;
- 1,80%-punt voor beleggingen met rating BBB;
- 5,30%-punt voor beleggingen met rating BB en lager, alsmede beleggingen zonder rating.

De benodigde buffer voor het kredietrisico bedraagt dan 137.657.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte (voor zowel kort- als langlevens) en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Toepassing van het bovenstaande leidt tot een buffer van $2.520.128 \text{ (DB-voorziening exclusief IBNR)} \times 2,76\% = 69.458$.

Actief beheer risico (S10)

Er worden binnen het standaardmodel geen voorschriften gegeven voor de vaststelling van het vereist vermogen voor actief beheer risico.

Pensioenfondsen moeten in het standaardmodel zelf de omvang van het actief beheer risico adequaat vaststellen. DNB biedt de pensioenfondsen echter wel een methode als handreiking voor het maken deze inschatting.

Het VEV voor actief beheer wordt bepaald als het maximale verlies door actief beheer dat met een waarschijnlijkheid van 2,5% zal optreden. Het risicoscenario voor actief beheer risico is vooralsnog alleen op het aandelenrisico (beursgenoteerde aandelen) van toepassing.

De benodigde buffer voor actief beheer risico bedraagt dan 58.371.

Totaal

De benodigde buffer per risicocategorie is vastgesteld op basis van het afzonderlijke risico. De benodigde buffer voor alle risicocategorieën tezamen (op totaalniveau) is lager dan de som van de benodigde buffers per afzonderlijk risico. Dit komt omdat er bij de vaststelling van het vereist vermogen verondersteld wordt (conform het standaardmodel) dat de risico's onafhankelijk zijn van elkaar met uitzondering van een correlatie tussen de risico's op het gebied van rente (S1), zakelijke waarden (S2) en krediet (S5). Het verschil tussen de benodigde buffer op totaalniveau en de som van de benodigde buffers voor elk van de afzonderlijke risico's is gepresenteerd onder de term diversificatie.

Het totale VEV is gelijk aan 316.527. In procenten dekkingsgraad betekent dit een vereiste dekkingsgraad van 112,5%.

Vastgesteld te Terneuzen, 17 juni 2022

Het bestuur van Stichting Dow Pensioenfonds

Dhr. Ed d'Hooghe

Dhr. Arnd Thomas

Dhr. Pierre Taalman

Mevr. Carmen Floristan

Mevr. Caroline Van Eecke

Dhr. Tonie Raemdonck

Dhr. Otto Berbée

Dhr. Berto Kroes

Dhr. Ad de Kok

Goedkeuring van de jaarrekening door de raad van toezicht

Dhr. Erik Klijn

Dhr. Gerard van Harten

Dhr. Paul de Koning

FOTO: DOW FOTOCLUB

Overige gegevens

Bepalingen omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de resultaatbestemming. Conform hoofdstuk 5 uit de ABTN van Stichting Dow Pensioenfonds worden de jaarresultaten toegevoegd aan de algemene reserve.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Dow Pensioenfonds te Terneuzen is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Dow Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 22.500.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.500.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendeekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met de balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Dow Pensioenfonds is gebaseerd op de tot en met de balansdatum aangevane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening goed. Daarbij is in aanmerking genomen dat enigerlei intentie tot het verlenen van toeslagen ontbreekt.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2022 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Eindhoven, 17 juni 2022

drs. M.B.H. Ceelaert AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur en raad van toezicht van Stichting Dow Pensioenfonds

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Dow Pensioenfonds te Terneuzen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Dow Pensioenfonds op 31 december 2021 en van het saldo van baten en lasten over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2021.
2. De staat van baten en lasten over 2021.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Dow Pensioenfonds zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van de impact van de Rusland/Oekraïne crisis

De huidige Rusland/Oekraïne crisis heeft ook invloed op Stichting Dow Pensioenfonds. In de toelichting op pagina 73 in de jaarrekening heeft het bestuur de verwachte impact van deze crisis op Stichting Dow Pensioenfonds en haar plannen om met deze gebeurtenissen of omstandigheden om te gaan toegelicht. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag.
- De kerncijfers.
- Het verslag van de raad van toezicht.
- Het verslag van het verantwoordingsorgaan.
- De overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt

wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaet zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Breda, 24 juni 2022

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: R.M.E.M. Hennekam RA